

Koncernrisiko- rapport 2017

Arbejdernes
Landsbank

Koncernrisikoreport 2017

for Arbejdernes Landsbank

Indhold

Risikostyring

Den overordnede risikostyring	4
Ledelseserklæring	5
Organisationsdiagram for styring af risici	6
Rapporteringsoversigt	7

Kapital og solvensbehov

Kapitalstyring	8
Kapitalgrundlag	8
Kapitalkrav (8 pct.)	9
Solvensbehov	10
Det kombinerede bufferkrav	11
Overdækning i forhold til det samlede kapitalkrav	12
CRR/CRD IV overgangsordning	13
NEP-Krav	13
IFRS 9	13
CRR II/CRD V - Kommende regelsæt	13
Gearingsgrad	14
Konsolidering	15
Samlet oversigt over kapital, risikoeksponering og nøgletal	16
Eksponeringsklasser	18

Kreditrisiko

Kreditrisiko	22
Kreditrisiko på koncernens kundeudlån	24
Kreditrisiko på kreditinstitutter	29
Nedskrivninger og hensættelser på udlån og garantier	29
Modpartsrisiko	31
ECAI	32

Markeds- og likviditetsrisici

Markedsrisiko	33
Renterisiko uden for handelsbeholdningen	35
Aktier mv. uden for handelsbeholdningen	35
Likviditetsrisiko	36
Behæftede aktiver	36

Øvrige risici

Operationel risiko	38
Forretningsrisiko	40
Ejendomsrisiko	40
Aflønningspolitik	40

Den overordnede risikostyring

Formålet med koncernrisikoreporten er at give et indblik i Arbejdernes Landsbanks interne risikostyring og koncernens måde at betragte og håndtere risiko på.

Denne risikoreport er udarbejdet i overensstemmelse med CRR-forordningens artikel 431 til 455 samt Bekendtgørelse om opgørelse af risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov.

Koncernrisikoreporten omhandler:

- Strategier og procedurer til styring af risici.
- Strukturen i og tilrettelæggelsen af risikostyringsfunktionen.
- Omfanget og arten af systemer til risikoreportering og måling.
- Politikker for afdækning og reduktion af risiko samt procedurer til overvågning af afdæknings- og reduktionsmekanismernes effektivitet.

Herudover er der oplysninger om koncernens risici og risikostyring i årsrapporten for Arbejdernes Landsbank. Rapportering i henhold til oplysningskravet sker i forbindelse med aflæggelse af årsregnskabet, mens det individuelle solvensbehov offentliggøres kvartalsvist.

Arbejdernes Landsbanks strategi i relation til risikotagning er, at koncernen skal forblive en stærk finansiel virksomhed for både bankens ejere og kunder. Der lægges vægt på, at koncernen er bevidst om og har styr på de risici, som den er eksponeret over for.

Den overordnede struktur for risikostyring i Arbejdernes Landsbank tager sit udgangspunkt i følgende:

- Bestyrelsens fastlagte risikopolitikker og retningslinjer til direktionen.
- Bestyrelsens nedsatte revisions- og risikoudvalg vurderer, om de interne kontrol-, revisions-, risiko- og sikkerhedssystemer fungerer effektivt.
- Interne risikokomiteer på direktionsniveau.
- Risikoreportering, herunder efterlevelse af politikker og retningslinjer.

Koncernen har en risikoafdeling under ledelse af den risikoansvarlige. Afdelingen udgør 2. linje af koncernens risikostyringsorganisation og overvåger styringen af risici på tværs af koncernen, herunder at alle væsentlige risici identificeres, måles, håndteres og rapporteres korrekt. Risikoafdelingen udarbejder mindst en gang årligt en rapport

vedrørende koncernens risici, hvoraf den risikoansvarliges vurderinger og eventuelle betænkeligheder fremgår.

Ansvar for den daglige risikostyring (1. linje) af kreditrisikoen i bankens filialer og i AL Finans varetages af kreditafdelingerne i henholdsvis banken og hos AL Finans. Kreditafdelingerne sikrer, at såvel kreditstrategi som kreditpolitik efterleves og forestår filialkontakten samt kreditrådgivning i relation til behandling af enkeltsager.

Likviditets- og Finansområdet (LIFI) har ansvar for den daglige styring af markedsrisiko, likviditet og kreditrisiko på finansielle modparter. Intern Risikostyring og Kontrol, der er en del af LIFI, har ansvar for opgørelse, rapportering, analyse og vurdering af bankens risici samt kontrol af beføjelser og retningslinjer (1. linje).

Den operationelle risiko er forankret i de enkelte forretningsenheder med henblik på at sikre effektiv håndtering af begivenheder, der har eller potentielt kan udløse operationelle tab. Banken har systemer til at opsamle risikobegivenheder af operationel karakter, som udover rapportering til ledelsesformål anvendes til en kontinuerlig forbedring af procedurer og beredskabsplaner. Ledelsesrapportering, opdatering af risikovurderinger og opfølgningen på, om politikken efterleves, foretages af økonomiområdet.

Bestyrelsen og direktionen modtager løbende rapportering på udviklingen i koncernens risici. Mindst en gang årligt vurderer bestyrelsen, om der skal ændres i risikopolitikkerne.

I den udstrækning der overvejes aktiviteter på nye områder, drøftes arten og størrelsen heraf i ledelsen, før indstilling til bestyrelsen om enten indgåelse af konkrete forretninger eller tilretning af tidligere udfærdigede instrukser finder sted. Den risikoansvarlige hører på forhånd, hvis der er tale om beslutninger, som påfører koncernen nye eller væsentlige risici.

Der er fokus på at opretholde tidssvarende IT-systemer for at kunne understøtte risikostyringen på væsentlige forretningsområder og kvantificere størrelsen af de risici, som koncernen til enhver tid er påvirket af.

Intern Revision har ansvaret for at udføre uafhængig revision af koncernens håndtering af risici, herunder de interne kontroller og overvågningen af risikoområdet. Intern Revision rapporterer om sit arbejde og resultaterne heraf til bestyrelsen samt Revisions- og Risikoudvalget.

Ledelseserklæring

I henhold til CRR-forordningen artikel 435 stk. 1 har Aktieselskabet Arbejdernes Landsbanks bestyrelse og direktion den 9. marts 2018 godkendt Arbejdernes Landsbank risikoreport for 2017.

Det er bestyrelsens vurdering, at bankens og koncernens risikostyring overholder gældende regler og standarder og giver sikkerhed for, at de indførte risikostyringsystemer er tilstrækkelige i forhold til bankens og koncernens profil og strategi.

Det er bestyrelsens vurdering, at beskrivelsen af bankens og koncernens overordnede risikoprofil i tilknytning til forretningsstrategi, forretningsmodel samt nøgletal giver et dækkende billede af risikoforvaltningen, herunder hvordan risikoprofil og den risikotolerance, som bestyrelsen har fastsat, påvirker hinanden.

Bestyrelsens vurdering er foretaget på baggrund af den af bestyrelsen vedtagne forretningsmodel og strategi, materiale og rapporteringer forelagt for bestyrelsen af bankens direktion, intern og ekstern revision, bankens risikoansvarlige og complianceansvarlige samt på grundlag af de af bestyrelsen indhentede supplerende oplysninger eller redegørelser.

En gennemgang af forretningsmodel og politikker viser, at forretningsmodellens overordnede krav til de enkelte risikoområder udmøntes i de enkelte politikkers mere specificerede grænser.

En gennemgang af bestyrelsens retningslinjer og videregivne beføjelser til direktionen viser, at de reelle risici ligger inden for de fastsatte grænser i de enkelte politikker. De underliggende retningslinjer og videregivne beføjelser fra direktionen overholder rammerne for denne bemyndigelse.

Det er således bestyrelsens vurdering, at der er overensstemmelse mellem forretningsmodel, politikker, retningslinjer og de reelle risici inden for de enkelte aktivitetsområder.

Forretningsmodellen beskriver, hvem koncernens kunder er, hvad koncernen ønsker at tilbyde dem, samt hvordan koncernen forretningsmæssigt og organisatorisk ønsker at realisere langsigtede strategiske mål og derigennem skabe værdi for koncernens kunder, medarbejdere og ejerkreds.

Koncernen ønsker en lønsom indtjening baseret på en pris-sætning af udbudte produkter, som afspejler den risiko og den kapitalbinding, som koncernen påtager sig sammen med en helhedsvurdering af forretningsomfanget med kunder og modparter. Koncernen ønsker at opretholde en passende robust kapitalbase, som understøtter forretningsmodellen.

Det er koncernens målsætning, at den kapitalprocentmæssige overdækning på såvel bank- og koncernniveau i forhold til det opgjorte solvensbehov skal udgøre mindst 6,0 procentpoint. Pr. 31. december 2017 udgør overdækningen 8,3 procentpoint for koncernen og 8,1 procentpoint for banken.

Den af bestyrelsen besluttede maksimale risikotolerance styres via de fastsatte grænser i de enkelte politikker.

Derudover forholder bestyrelsen sig til de grænser, der er gældende i tilsynsdiamanten, jf. nedenstående tabel, der dels viser tilsynsdiamantens maksimalt tilladte grænseværdier samt bankens tal pr. 31. december 2017 for disse grænseværdier.

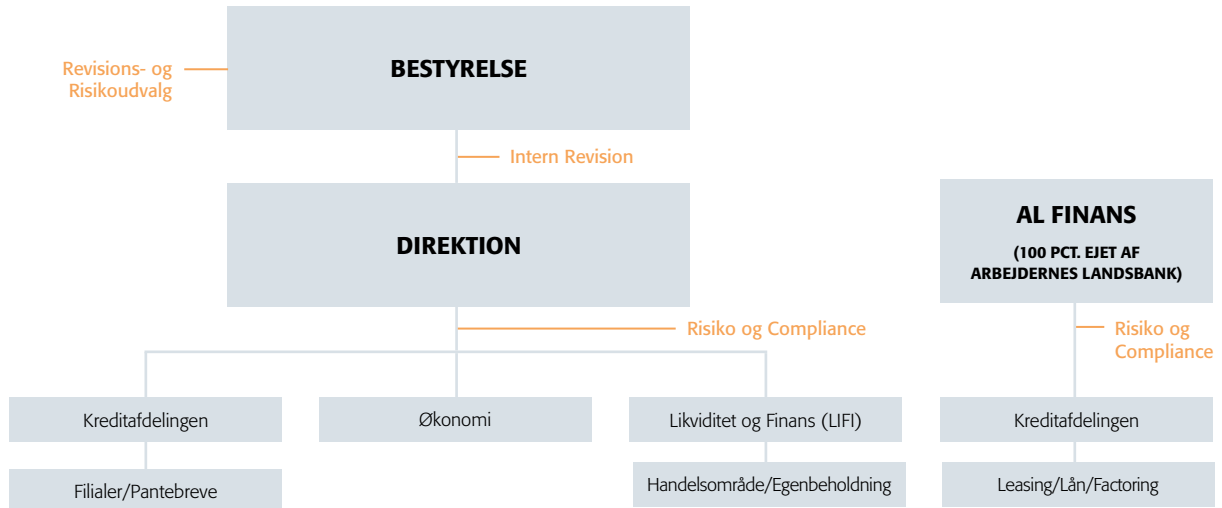
Tabel 1
Finanstilsynets pejlemærker ultimo 2017

	Tilsynsdiamant	Bankens opfyldelse
Stabil funding	< 1	0,5
Likviditetsoverdækning	> 50 pct.	242,3 pct.
Store eksponeringer	< 125 pct.	0,0 pct.
Udlånsvækst	< 20 pct.	4,0 pct.
Ejendomseksponering	< 25 pct.	4,9 pct.

Oplysningsforpligtelser vedr. ledelsessystemer, jf. CRR-forordningen artikel 435, stk. 2, pkt. a-d, er beskrevet i årsrapport 2017, side 20-26, og på bankens hjemmeside: www.al-bank.dk/om-banken/fakta-og-historik/corporate-governance/.

Organisationsdiagram for styring af risici

Figur 1

Særlige problemstillinger af tværgående karakter behandles i et af direktionen nedsat Risiko- og Balancestyreudvalg med deltagelse af blandt andet direktion og den risikoansvarlige.

Der er etableret en kreditkomite, som har til formål at bevilge eksponeringer, fastlægge nedskrivningsniveau, godkende kreditstyringsværktøjer samt behandle andre kreditrelaterede emner.

Komiteen består af direktion, kreditdirektør og den risikoansvarlige.

Der er endvidere etableret en operationel risiko komite, der skal overvåge efterlevelse af politik for operationel risiko samt understøtte Revisions- og Risikoudvalget i vurdering af operationel risiko. Komiteen består af direktion, risikoansvarlig, complianceansvarlig, IT-direktør og økonomidirektør.

Bankens direktion indgår i bestyrelsen for datterselskabet AL Finans og medvirker til at sikre, at koncernens risikopolitikker implementeres.

Rapporteringsoversigt

Årlig frekvent rapportering/godkendelse	Kvartalsvis frekvent rapportering/godkendelse
<p>Individuelt solvensbehov Vurdering og godkendelse af model for beregning af solvensbehov (ICAAP).</p>	<p>Individuelt solvensbehov Vurdering af risikoprofil og opgørelse af det tilstrækkelige kapitalgrundlag.</p>
<p>Risikopolitikker Gennemgang af risikopolitikker på de enkelte risikoområder og vurdering af behovet for tilpasninger.</p> <p>Opfølgning på efterlevelsen af risikopolitikken.</p>	<p>Solvens og kapital Solvens- og kapitalopgørelse (månedsvis).</p>
<p>Beredskabsplaner Gennemgang af beredskabsplaner (kapitalbevaringsplaner, kapitalprocentforbedringsplaner og genopretningsplan).</p>	<p>Kreditrisici Udvikling i udlån og garantier fordelt på kundesegmenter, ratingkoder, overtræk mv.</p>
<p>Fremskrivninger Fremskrivning af bankens kapital, solvens, indtjening under forskellige makroøkonomiske scenarier (halvårlig).</p>	<p>Markedsrisici Udvikling i rente-, kreditspænd-, aktie- og valutakursrisici set i forhold til rammer og investeringsstrategi (månedsvis).</p>
<p>Benchmark-analyse Benchmark mod sammenlignelige institutter på udvalgte områder/nøgletal (halvårlig).</p>	<p>Likviditetsrisici Udvikling i overdækningen i forhold til LCR (månedsvis). Analyse af likviditeten på kort og lang sigt, herunder likviditetsstresstest (månedsvis).</p>
<p>Opgørelse og vurdering af likviditetsposition og likviditetsrisici Samlet opgørelse og vurdering af likviditetsposition og likviditetsrisici (ILAAP).</p>	<p>Operational risiko Gennemgang og vurdering af enkeltstående hændelser med værdimæssig betydning.</p>
<p>Den risikoansvarliges risikoredegørelse Redegørelse om risikofunktionens arbejde (halvårlig) og samlet vurdering af koncernens risiko og styring heraf.</p> <p>Opfølgning på årets risikohandlingsplan samt gennemgang af næste års handlingsplan.</p>	<p>Tilsynsdiamanten Udvikling i bankens nøgletal i forhold til grænserne i tilsynsdiamanten (månedsvis).</p>
<p>Genopretningsplan Sikring af, at koncernen selv kan igangsætte kompenserende foranstaltninger, dersom udvalgte risikoindikatorer overskrider fastsatte grænseværdier.</p>	<p>Opfølgning på risikoindikatorer Opfølgning på genopretningsplanens indikatorer for gult og rødt lys. Indikatorer vedrørende kapital og likviditet (månedsvis).</p>
<p>Compliance Redegørelse om compliancefunktionens arbejde og koncernens generelle compliance (halvårlig).</p>	
<p>IT-risiko Gennemgang og opfølgning på bankens IT-sikkerhed og stabilitet på koncernens IT-systemer, herunder outsourcete IT-løsninger.</p>	
<p>Årsbudget Gennem udarbejdelse af koncernens budget afdækkes de forretningsmæssige og strategiske risici.</p>	
<p>Årsregnskab Udvikling i indtjening.</p>	

Kapitalstyring

Styring af kapitalen i koncernen Arbejdernes Landsbank er fastsat i planer, der skal sikre en til enhver tid overholdelse af gældende lovgivning og opfyldelse af egne solvensmål. Lovgivningen omhandler:

- Opgørelse af kapital, risikoeksponeringer og kapitalkrav (8 pct. kravet).
- Fastlæggelse af individuelt solvensbehov.
- Det kombinerede bufferkrav.

Det individuelle solvensbehov er indeholdt i Lov om finansiel virksomhed og dækker over et eventuelt yderligere kapitalkrav, der skal dække de risici, som ikke er tilstrækkeligt dækket af minimumskravet på 8 pct. i henhold til CRR-forordningen. Det kombinerede bufferkrav er ligeledes afledt af CRR-forordninger og indebærer, at koncernen frem mod 2019 skal opbygge en kapitalbevaringsbuffer på 2,5 pct. samtidig med, at der løbende indføres en cyklisk buffer på op til 2,5 pct., som tilsynsmyndighederne kan beslutte at aktivere.

Udover målsætninger i henhold til gældende lovgivning har koncernen Arbejdernes Landsbank egne fastsatte kapitalmålsætninger, der skal sikre, at koncernen råder over kapital, der kan understøtte koncernens mere langsigtede mål for vækst og risikoprofil. Samtidig skal kapitalmålsætningerne være en sikkerhed for, at koncernen kan modstå tilbageslag i konjunkturerne og absorbere uventede væsentlige kredittab samt kursudsving på de finansielle markeder.

Koncernen har foretaget fremskrivninger under forskellige makroøkonomiske scenarier, hvilket kombineret med kapitalbevaringsplaner og solvensforbedringsplaner bekræfter, at koncernen har den fornødne finansielle styrke i forhold til egne fastsatte mål for kapitaloverdækning. Koncernen har en målsætning om en kapitalprocent, der mindst dækker solvensbehovet tillagt 6 procentpoint. Solvensbehovet udgør 10,0 pct. ultimo 2017. Målet for kapitalprocenten er således på mindst 16,0 pct., hvilket koncernen til fulde opfylder med en kapitalprocent på 18,3 ultimo 2017.

Kapitalgrundlag

Tabel 2
Opgørelse af koncernens kapitalgrundlag

	2017 1.000 kr.	2016 1.000 kr.
Aktiekapital	300.000	300.000
Reserve efter indre værdis metode	0	0
Opskrivningshenlæggelser	326.709	365.689
Overført overskud	5.285.881	4.167.084
Foreslået udbytte	-150.000	-30.000
Immaterielle aktiver	-16.587	-12.713
Fradrag for forsigtig værdiansættelse	-14.188	-16.232
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder < 10 pct.	0	0
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder ≥ 10 pct.	-696.591	-113.657
Egentlig kernekapital	5.035.224	4.660.171
Udstedt hybrid kernekapital	829.000	829.000
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder < 10 pct.	0	0
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder ≥ 10 pct.	-186.648	-75.772
Kernekapital	5.677.576	5.413.399
Supplerende kapital	0	0
Kapitalgrundlag	5.677.576	5.413.399

Kapitalgrundlaget er i løbet af 2017 forøget med 264,2 mio. kr. til 5.677,6 mio. kr. Forbedringen skal relateres til henlæggelse fra årets resultat, hvilket dog reduceres af øgede fradrag for andele i finansielle enheder som følge af kursopskrivning af aktier i ALKA Forsikring samt investering i Vestjysk Bank. Kursopskrivningen på aktier i ALKA Forsikring er foretaget på baggrund af indgået salgsaftale, som forventes afviklet i 1. halvår 2018, hvilket isoleret set vil medføre en forbedring af kapitalgrundlaget med godt 0,8 mia. kr. Kapitalgrundlaget består aktuelt udelukkende af kernekapital, hvoraf den egentlige kernekapital udgør 89 pct.

Opskrivningshenlæggelser er på 326,7 mio. kr. og relaterer sig til værdistigninger på bankens domicilejendomme. Opskrivningshenlæggelserne er reduceret med 39,0 mio. kr. i forhold til 2016, hvilket hovedsageligt skal henføres til realisation i forbindelse med ejendomssalg.

Banken har udstedt hybrid kernekapital for 829 mio. kr., som alle er afhændet. Den hybride kernekapital opfylder kravene i CRR-forordningen artikel 52-54 og indregnes som del af egenkapitalen.

Tabel 3
Udstedt hybrid kapital

	2017	2016
Type	Hybrid kapital	Hybrid kapital
Hovedstol (1.000 kr.)	400.000	400.000
Egenbeholdning (1.000 kr.)	0	0
Bogført værdi (1.000 kr.)	400.000	400.000
Valuta	DKK	DKK
Rentesats	CIBOR-6M + 6,75 pct.	CIBOR-6M + 6,75 pct.
Modtaget	2011	2011
Forfald	Uendelig	Uendelig
Mulighed for førtidsindfrielse	23.05.2018	23.05.2018
Rentesats herefter	CIBOR-6M + 6,75 pct.	CIBOR-6M + 6,75 pct.
Rente til efterstillet kapital (1.000 kr.)	27.128	27.651
Efterstillede kapitalindskud, som medregnes ved opgørelse af kernekapitalen/kapitalgrundlaget (1.000 kr.)	400.000	400.000
Type	Hybrid kapital	Hybrid kapital
Hovedstol (1.000 kr.)	429.000	429.000
Egenbeholdning (1.000 kr.)	0	0
Bogført værdi (1.000 kr.)	429.000	429.000
Valuta	DKK	DKK
Rentesats	9,059 pct.	9,059 pct.
Modtaget	2014	2014
Forfald	Uendelig	Uendelig
Mulighed for førtidsindfrielse	22.01.2021	22.01.2021
Rentesats herefter	CIBOR-6M + 7,25 pct.	CIBOR-6M + 7,25 pct.
Rente til efterstillet kapital (1.000 kr.)	38.863	38.863
Efterstillede kapitalindskud, som medregnes ved opgørelse af kernekapitalen/kapitalgrundlaget (1.000 kr.)	429.000	429.000

Kapitalkrav (8 pct.)

Koncernens kapital- og kernekapitalprocent er ultimo 2017 på 18,3 mod 17,1 ultimo 2016. Stigningen på 1,2 procentpoint kan udover forbedring af kapitalgrundlaget henføres til reduktion i de risikovægtede eksponeringer med 545,4 mio. kr. som følge af tilpasninger i eksponeringer med markedsrisiko.

Koncernen benytter følgende metoder ved opgørelse af kapitalprocenten:

- Standardmetoden for opgørelse af kreditrisiko.
- Standardmetoden for opgørelse af markedsrisiko.
- Markedsværdimetoden for opgørelse af modpartsrisiko.
- Basisindikatormetoden for opgørelse af operationel risiko.
- Sikkerheder i form af værdipapirer efter den udbyggede metode.
- Sikkerheder i form af pant i fast ejendom og kontant indlån i banken.

Tabel 4
Kapitalkrav (8 pct.)

	2017	2016
	1.000 kr.	1.000 kr.
Eksponeringer med kreditrisiko mv.		
Eksponeringer mod institutter	28.322	31.654
Eksponeringer mod selskaber	344.496	346.491
Detaileksponeringer	1.051.354	1.103.848
Eksponeringer sikret ved pant i fast ejendom	120.979	43.742
Eksponeringer ved misligholdelse	42.793	53.087
Eksponeringer med særlig høj risiko	15.461	0
Aktieeksponeringer	144.513	131.078
Andre eksponeringer	94.122	104.079
CVA-risiko	12.378	18.727
I alt eksponeringer med kreditrisiko mv.	1.854.418	1.832.706
Eksponeringer med markedsrisiko		
Gældsinstrumenter, specifik risiko	180.167	226.005
Gældsinstrumenter, renterisiko	102.034	141.167
Positionsrisiko for aktier	46.169	50.601
Valutakursrisiko	6.460	10.533
I alt eksponeringer med markedsrisiko	334.830	428.306
Operational risiko	293.269	265.135
I alt kapitalkrav	2.482.517	2.526.147
Kapitalgrundlag til opfyldelse af kapitalkravet	5.677.576	5.413.399

Kapitalkravet efter sølje I (8 pct. af de vægtede eksponeringer) udgør 2.482,5 mio. kr. ultimo 2017 mod 2.526,1 mio. kr. året før. Kapitalkravet til kreditrisiko er øget med 21,7 mio. kr., hvilket afspejler en god vækst i koncernens udlåns- og garantiportefølje, som dog afdæmpes, ved at koncernen i stigende omfang har benyttet mulighederne for nedvægtning på eksponeringer sikret ved pant i fast ejendom. Kapitalkravet til markedsrisiko er reduceret med 93,5 mio. kr., hvilket hovedsageligt kan henføres til reduktion i risiko på positioner i gældsinstrumenter.

Solvensbehov

Model

I Arbejdernes Landsbank fastsættes et individuelt solvensbehov for såvel koncernen som banken.

Der anvendes 8+ modellen, hvor der tages udgangspunkt i, at minimumskapitalkravet på 8 pct. af de risikovægtede poster (Søjle 1-kravet) antages at dække de normale risici. Derudover beregnes supplerende kapitalbehov for risikoområder, som vurderes ikke at være omfattet af 8 pct. kravet. Det samlede kapitalbehov fremkommer ved at addere kapitalbehovet efter 8 pct. kravet og de supplerende kapitalbehov.

Modellen tager udgangspunkt i Finanstilsynets „vejledning om tilstrækkelig kapital og solvensbehov for kreditinstitutter“.

Solvensbehovet beregnes som det samlede kapitalbehov i procent af de vægtede eksponeringer opgjort efter bestemmelserne i CRR-forordningen. I henhold til CRR-forordningen opgør banken både vægtede eksponeringer for koncernen og banken. Koncernens vægtede eksponeringer anvendes i beregningen af solvensbehovet.

Tilstrækkelig kapital og solvensbehov

Bankens og koncernens solvensbehov er på 10,0 pct. mod 9,6 pct. ultimo 2016, hvor stigningen hovedsageligt skal henføres til eksponeringer med markedsrisiko som følge af ændrede beregningsmetoder. Det tilstrækkelige kapitalgrundlag udgør 3.101,5 mio. kr. Opgørelsen af tilstrækkeligt kapitalgrundlag og solvensbehov kan specificeres på følgende kategorier:

Tabel 5
Solvensbehov

	2017		2016	
	1.000 kr.	Pct.	1.000 kr.	Pct.
Kapital til dækning af kreditrisiko	2.049.619	6,6	2.111.301	6,8
Kapital til dækning af markedsrisiko	739.030	2,4	642.615	2,0
Kapital til dækning af operationel risiko	293.269	0,9	265.135	0,8
Kapital til dækning af øvrige risici	19.800	0,1	0	0,0
Tilstrækkeligt kapitalgrundlag/solvensbehov	3.101.717	10,0	3.019.051	9,6

Kapital til dækning af kreditrisiko

Kapital til dækning af kreditrisiko opgøres som 8 pct. af de risikoeksponeringer, der relaterer sig til kreditrisiko plus supplerende kapital til dækning af følgende særlige risici:

- Koncentrationsrisiko på store eksponeringer.
- Store eksponeringer med finansielle problemer.
- Koncentrationsrisiko på brancher.
- Kreditinstitutter.
- Øvrige kreditrisici.

Kapital til dækning af markedsrisiko

Kapital til dækning af markedsrisiko opgøres som 8 pct. af de risikoeksponeringer, der relaterer sig til markedsrisiko plus supplerende kapital til dækning af følgende særlige risici:

- Markedsrenterisiko indenfor handelsbeholdningen ud fra historisk rammeudnyttelse.
- Likviditetsrisici.
- Renterisiko udenfor handelsbeholdningen.

Kapital til dækning af operationel risiko

Kapital til dækning af operationel risiko svarer til solvenskravet efter basisindikatormetoden i CRR-forordningen artikel 315-316. Koncernen foretager egne beregninger af den operationelle risiko, blandt andet baseret på historiske tab. Disse beregninger viser en betydelig lavere risiko end solvenskravet.

Kapital til øvrige risici

Kapital til dækning af øvrige risici dækker over vurderinger af kapitalkrav til indtjeningsniveau, vækst i udlån, gearing, risiko for prisfald på domicil- og investeringsejendomme samt øvrige forhold, herunder lovmæssige krav.

Proces

Vurdering af solvensbehovet (ICAAP proces) er integreret i bankens almindelige budgetproces, hvor bestyrelsen årligt godkender budgettet og solvensbehovet. Herudover foretages kvartalsvise opgørelser af solvensbehovet, der ligeledes forelægges bestyrelsen.

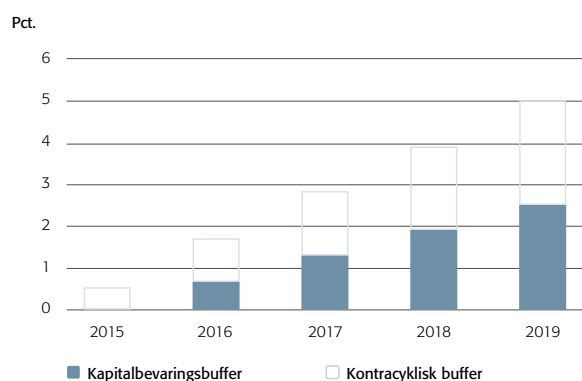
Bankens økonomidirektør er ansvarlig for gennemførelsen af ICAAP, der foregår i en koordineret proces med økonomiafdelingen, som er opgaveejers. Risikoberegning, vurderinger og dokumentation foretages i de enheder i koncernen, der har ekspertisen inden for de enkelte risikoområder. De enkelte risikoområder har ansvar for at have etableret kontroller til sikring af, at beregninger er korrekte og dokumenterede. Økonomiafdelingen overvåger udviklingen i solvensbehovet.

Det kombinerede bufferkrav

I kraft af implementering af kapitalkravsdirektivet CRD IV i lov om finansiel virksomhed er koncernen forpligtet til at overholde det kombinerede bufferkrav. Bufferkravet kan alene opfyldes af egentlig kernekapital. En manglende opfyldelse af bufferkravet vil medføre begrænsninger i koncernens muligheder for at foretage udbyttebetalinger og andre udlodninger.

Det kombinerede bufferkrav for koncernen er summen af den samlede egentlige kernekapital, der er nødvendig for at opfylde kravet om en kapitalbevaringsbuffer og en kontracyklisk buffer.

Indfasning af bufferkrav 2015-2019

Kapitalbevaringsbufferen indfases med 0,625 pct. om året i perioden 1. januar 2016 – 1. januar 2019. Kapitalbevaringsbufferen vil således udgøre 2,5 pct. af den samlede risikoeksponering, når den er fuldt indfaset 1. januar 2019.

Den kontracykliske buffer, som kan aktiveres af tilsynsmyndighederne, indfases i Danmark med 0,5 pct. om året i perioden 1. januar 2015 til 1. januar 2019. Den kontracykliske buffer kan således udgøre mellem 0,0 og 2,5 pct. af den samlede risikoeksponering, når den er fuldt indfaset pr. 1. januar 2019. Den kontracykliske buffer fastsættes til mere end 0,0 pct. i de enkelte lande i EU/EØS-området, hvis tilsynsmyndighederne i de respektive lande vurderer, at udlånsvæksten resulterer i øgede samfundsøkonomiske risici. Den kontracykliske kapitalbuffer er på 0,0 pct. i Danmark ultimo 2017, men Det Systemiske Risikoråd har henstillet til, at den kontracykliske kapitalbuffer aktiveres med 0,5 pct. pr. 31. marts 2019 og forventer at indstille til en yderligere forøgelse på 0,5 pct. i løbet af 2018.

Den geografiske fordeling af koncernens kreditrisici ultimo 2017 danner baggrund for kapitalkravet til den

institutspecifikke kontracykliske buffer. Koncernens krediteksponeringer i lande, hvor disse eksponeringer udgør mere end 2 pct. af de samlede krediteksponeringer, fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 6
Geografisk fordeling af krediteksponeringer ultimo 2017

Eksporeringer

	Generelle krediteksponeringer 1.000 kr.	Eksponeringer i handelsbeholdningen 1.000 kr.
Danmark	36.364.679	10.448.281
Tyskland	75.386	1.854.965
Øvrige lande *)	361.373	3.087.714
I alt	36.801.438	15.390.960

Kapitalgrundlagskrav

	Generelle krediteksponeringer 1.000 kr.	Eksponeringer i handelsbeholdningen 1.000 kr.	I alt 1.000 kr.
Danmark	1.785.873	124.477	1.910.350
Tyskland	5.429	5.397	10.826
Øvrige lande *)	22.542	84.635	107.177
I alt	1.813.844	214.509	2.028.353

*) Øvrige lande er alle eksponeringer, der udgør mindre end 2 pct. af de samlede generelle krediteksponeringer og eksponeringer i handelsbeholdningen. Disse henføres til Danmark ved beregning af den institutspecifikke kontracykliske buffer.

Koncernen har udover Danmark kun krediteksponeringer over 2 pct. i Tyskland. Da Tyskland ikke har indført en kontracyklisk buffer, er den institutspecifikke kontracykliske kapitalbuffersats 0,0 pct. og kravet til den institutspecifikke kapitalbuffer 0,0 mio. kr.

Tabel 7
Det kombinerede bufferkrav

	2017	2016
Den samlede risikoeksponering (1.000 kr.)	31.031.465	31.576.836
Kapitalbevaringsbuffersats (pct.)	1,250	0,625
Institutspecifik kontracyklisk buffersats (pct.)	0,000	0,000
Kapitalbevaringsbuffer (1.000 kr.)	387.893	197.355
Institutspecifik kontracyklisk buffer (1.000 kr.)	0	0
Det kombinerede bufferkrav (1.000 kr.)	387.893	197.355

I 2017 er det kombinerede bufferkrav øget til 387,9 mio. kr. som følge af den årlige indfasning af kapitalbevaringsbufferen med 0,625 procentpoint. Koncernen Arbejdernes Landsbank forventer i 2018, at den institutspecifikke kontracykliske buffer vil udgøre mindre end 0,1 pct., mens kapitalbevaringsbufferen pr. 1. januar 2018 stiger til 1,875 pct.

Overdækning i forhold til det samlede kapitalkrav

Koncernens kapitalprocent er ultimo 2017 på 18,3 svarende til en overdækning på 7,1 procentpoint i forhold til samlede kapitalkrav på 11,2 pct., bestående af solvenskravet på 8,0 pct., solvensbehovstillæg på 2,0 pct. og det kombinerede bufferkrav på 1,25 pct.

Solvenskravet på 8 pct. skal dækkes af minimum 4,5 pct. egentlig kernekapital. Hybrid kapital kan udgøre op til 3,5 pct., og supplerende kapital kan udgøre op til 2,0 pct. Tilsvarende relative kvalitetskrav til kapitalen er gældende for solvensbehovstillægget. Det kombinerede bufferkrav kan kun dækkes af egentlig kernekapital.

Tabel 8
Kapitalsammensætning i forhold til minimumskrav, ultimo 2017

	Kapital- krav pct.	Kapitalkrav 1.000 kr.	Kapital 1.000 kr.	Over- skydende kapital 1.000 kr.
Egentlig kernekapital	6,9	2.132.609	5.035.224	2.902.615
Kernekapital	8,7	2.714.181	5.677.576	2.963.395
Kapitalgrundlag	11,2	3.489.611	5.677.576	2.187.965

Tabellen viser, at koncernen har en samlet kapitaloverdækning på 2,2 mia. kr. i forhold til minimumskravene. Den højere overdækning på egentlig kernekapital på 0,8 mia. kr. i forhold til overdækningen på kapitalgrundlaget viser, at koncernen har gode muligheder for at styrke kapitalen gennem udstedelse af Tier 2 kapital.

CRR/CRD IV overgangsordning

Koncernen har opgjort konsekvenserne ved fuld indfasning af CRD IV reglerne, hvor især reglerne om fradrag for kapitalandele i finansielle enheder løbende er skærpet og først er fuldt indfaset primo 2018. Indfasningen medfører, at kernekapitalprocenten primo januar 2018 reduceres med 0,5 procentpoint til 15,7 hvorimod kapitalprocenten fastholdes på 18,3. Foretages beregningen med udgangspunkt i, at den igangværende salgsaftale vedrørende aktieandelen i ALKA Forsikring var afviklet 31.12.2017, og salgssummen var placeret risikofrit, ville den egentlige kernekapitalprocent udgøre 18,3 ultimo 2017 og primo 2018. Kapitalprocenten ville med tilsvarende forudsætninger udgøre 20,9 ultimo 2017 og primo 2018.

NEP-krav

Finanstilsynet og Finansiell Stabilitet udarbejder i henhold til lov om finansiell virksomhed planer for afvikling af nødlidende pengeinstitutter. I forbindelse med disse planer skal der fastsættes et krav til nedskrivningsegne passiver (NEP) for de enkelte pengeinstitutter. Kravene skal sikre, at et nødlidende institut har tilstrækkelige nedskrivningsegne passiver til at dække instituttets tab og til at rekapitalisere instituttet, så kritiske funktioner kan videreføres uden brug af offentlige midler.

Kravet til NEP-kapital består af det individuelle solvensbehov, det kombinerede bufferkrav og et NEP-tillæg, som meddeles til det enkelte institut. Kravet til NEP-tillægget til Arbejdernes Landsbank er på 6,8 pct. beregnet i forhold til de risikovægtede eksponeringer, som indfases over en 5-årig periode med forventeligt 0,6 pct. i 2019, 1,9 pct. i 2020, 3,1 pct. i 2021, 5 pct. i 2022 og 6,8 pct. i 2023. Med udgangspunkt i solvensbehovet ultimo 2017 vil det samlede krav til Arbejdernes Landsbank i 2023 således udgøre 19,3 pct. ekskl. den cykliske kapitalbuffer og kan udgøre op til 21,8 pct. afhængig af, i hvilket omfang den cykliske kapitalbuffer er aktiveret.

NEP-kravet kan honoreres af de kapitalelementer, der indgår i kapitalgrundlaget samt en ny type kapital med en løbetid på mere end 1 år, der omtales som Non Preferred Senior (NPS) eller Tier 3 kapital. Banken udarbejder 5-årige fremskrivninger, der viser, at koncernen ved egenfinansiering gennem årenes resultater kan honorere indfasning af NEP-kravet. Banken vurderer også mulighederne for at anvende alternative finansieringsformer i form af Tier 2 kapital og Tier 3 kapital.

IFRS 9

Koncernen Arbejdernes Landsbank har ultimo 2017 beregnet, hvorledes de nye nedskrivningsregler efter IFRS 9 vil påvirke koncernens nedskrivninger på udlån mv., når reglerne træder i kraft primo januar 2018. Beregningen viser øgede nedskrivninger mv. i niveauet 109 mio. kr., der efter skat på 22 pct. vil reducere aktionærernes andel af egenkapitalen med 85 mio. kr. Det er muligt at anvende en overgangsordning ved opgørelse af kapitalgrundlaget, hvor effekten af de nye nedskrivningsregler indfases over en 5-årig periode. Koncernen har valgt ikke at benytte overgangsordningen. Koncernen har dog mulighed for at foretage et omvalg en gang i løbet af den 5-årige indfasningsperiode.

CRR II/CRD V - Kommende regelsæt

Basel-komiteen har i december 2017 offentliggjort endelige anbefalinger til ændret regelsæt for opgørelse af kapitalkrav under betegnelserne CRR II og CRD V. Regelsættet er en videreudvikling af det nuværende regelsæt CRR/CRD IV. Koncernen Arbejdernes Landsbank anvender standardmetoden ved opgørelse af risici og har noteret, at der anbefales væsentlige ændringer til markedsrisiko og kreditrisiko under standardmetoden, herunder skærpede kapitalkrav til uudnyttede kreditfaciliteter og eksponeringer mod ej-ratede pengeinstitutter. De nye regler forventes tidligst at træde i kraft 1. januar 2022.

Gearingsgrad

Koncernen Arbejdernes Landsbank forholder sig løbende til gearingsrisiko og tilpasser risikoen, så banken er vel-kapitaliseret og samtidig kan præstere en passende forrentning af egenkapitalen. Koncernen har i sin politik tilrettelagt sin forretningsmodel på at operere med et gearingsnøgletal > 7 pct. og ønsker ikke at komme under 5 pct. grænsen, hvor BIS (Bank for International Settlements) fastsætter et minimumskrav på 3 pct.

Gearingsrisiko er defineret i CRR-forordningen, men der er endnu ikke fastsat en endelig grænseværdi for gearingsgraden. Der er forventning om et krav på minimum 3 pct. – svarende til en maksimal gearing på ca. 33 gange kernekapitalen. Koncernen Arbejdernes Landsbank har ultimo 2017 en gearingsgrad på 10,6 og overholder således det forventede krav på minimum 3 pct. med en solid margin.

Den samlede gearingsvægtede eksponering er i løbet af 2017 steget fra 51,2 til 53,6 mia. kr., men styrkelse af kernekapitalen har betydet, at gearingsgraden har kunnet fastholdes på 10,6 fra ultimo 2016 til ultimo 2017.

Tabel 10
Gearing ultimo 2017

1.000 kr.	
Gearingsvægtede eksponeringer	
Aktiver i alt	47.368.881
Justeringer for derivater	128.075
Justeringer for repo-/reverseforretninger	450
Justeringer for ikke-balanceførte eksponeringer	7.047.940
Andre justeringer	-914.464
I alt gearingsvægtede eksponeringer	53.630.882
Balanceførte eksponeringer, ekskl. derivater og repo-/reverseforretninger	
Aktiver, ekskl. derivater og repo-/reverseforretninger	47.110.762
Aktiver fratrukket i kernekapitalen	-914.014
I alt balanceførte eksponeringer, ekskl. derivater og repo-/reverseforretninger	46.196.748
Derivateksponeringer	
Positiv markedsværdi	67.418
Potentiel risiko	128.075
I alt derivateksponeringer	195.493
Repo-/reverseforretninger	
Brutto eksponeringer	190.251
Modparts-kreditrisiko	450
I alt repo-/reverseforretninger	190.701
Ikke-balanceførte eksponeringer	
Brutto eksponeringer	12.318.240
Justeringer	-5.270.300
I alt ikke-balanceførte eksponeringer	7.047.940
Kapital og gearingsvægtede eksponeringer	
Kernekapital	5.677.576
Gearingsvægtede eksponeringer	53.630.882
Gearingsgrad	10,6 pct.
Samlede balanceførte eksponeringer (ekskl. derivater, repo-/reverseforretninger og ikke medregnede eksponeringer)	
Eksponeringer, der behandles som eksponeringer mod stater	5.775.937
Institutter	887.626
Eksponeringer, for hvilke der er stillet sikkerhed i form af pant i fast ejendom	2.406.531
Detaleksponeringer	15.414.069
Selskaber	3.900.949
Eksponeringer ved misligholdelse	434.878
Andre eksponeringer (f.eks. aktie-eksponeringer, securitiseringer og andre aktiver, der ikke er gældsforpligtelser)	3.495.140
Eksponeringer uden for handelsbeholdningen	32.315.130
Eksponeringer i handelsbeholdningen	14.796.335
I alt balanceførte eksponeringer	47.111.465

Konsolidering

Koncernen A/S Arbejdernes Landsbank

Konsolideringen omfatter dattervirksomhederne:

AL Finans A/S
Handels ApS Panoptikon,

der begge er 100 pct. ejede af moderselskabet A/S Arbejdernes Landsbank. Der er ikke forskelle i konsolideringsgrundlaget til regnskabsmæssige formål og konsolidering i henhold til CRR-forordningen.

Datterselskabernes aktivitet er baseret på funding i moderselskabet.

Samlet oversigt over kapital, risikoeksponering og nøgletal

Tabel 11
Kapital, risikoeksponering og nøgletal

	2017 1.000 kr.	2016 1.000 kr.
Egentlig kernekapital		
Aktiekapital	300.000	300.000
Reserve efter indre værdis metode	0	0
Opskrivningshenlæggelser	326.709	365.689
Overført overskud fra tidligere år	4.137.084	3.836.595
Overført af årets overskud fratrukket foreslået udbytte	998.797	300.489
Egentlig kernekapital før lovpligtige justeringer	5.762.590	4.802.773
Lovpligtige justeringer – egentlig kernekapital		
Immaterielle aktiver	-16.587	-12.713
Fradrag for forsigtig værdiansættelse	-14.188	-16.232
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder (Egentlig kernekapital) < 10 pct.	0	0
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder (Egentlig kernekapital) ≥ 10 pct.	-696.591	-113.657
Overgangsordninger vedr. fradrag for kap.instr. i forsikringselskaber	0	0
Overgangsjusteringer vedr. fordeling af fradrag	0	0
Samlede lovpligtige justeringer af egentlig kernekapital	-727.366	-142.602
I alt egentlig kernekapital	5.035.224	4.660.171
Hybrid kernekapital		
Udstedt hybrid kernekapital	829.000	829.000
Lovpligtige justeringer – hybrid kernekapital		
Egenbeholdning af udstedt hybrid kernekapital	0	0
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder (Hybrid kernekapital) < 10 pct.	-87.074	-37.886
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder (Supplerende kapital) < 10 pct.	-99.574	-37.886
Overgangsjusteringer vedr. fordeling af fradrag	0	0
Overgangsjusteringer vedr. indirekte og syntetiske ejerandele	0	0
Samlede lovpligtige justeringer af hybrid kernekapital	-186.648	-75.772
I alt hybrid kernekapital	642.352	753.228
Kernekapital	5.677.576	5.413.399
Supplerende kapital	0	0
Kapitalgrundlag	5.677.576	5.413.399
Beløb under tærsklerne for fradrag		
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder < 10 pct.	470.584	465.538
Kapitalinstrumenter i finansielle enheder ≥ 10 pct.	573.181	477.383
Udskudte skatteaktiver	11.701	4.238

Samlet oversigt over kapital, risikoeksponering og nøgletal

Tabel 11, fortsat
Kapital, risikoeksponering og nøgletal

	2017 1.000 kr.	2016 1.000 kr.
Risikovægtede eksponeringer		
Eksponeringer med kreditrisiko	23.180.236	22.908.826
Eksponeringer med markedsrisiko	4.185.371	5.353.819
Eksponeringer med operationel risiko	3.665.858	3.314.191
I alt risikovægtede eksponeringer	31.031.465	31.576.836
Nøgletal		
Egentlig kernekapitalprocent	16,2 pct.	14,8 pct.
Kernekapitalprocent	18,3 pct.	17,1 pct.
Kapitalprocent	18,3 pct.	17,1 pct.
Krav om institutspecifik buffer	0,0 pct.	0,0 pct.
Egentlig kernekapital til rådighed for buffere	10,3 pct.	9,1 pct.
Gearingsgrad	10,6 pct.	10,6 pct.

Eksponeringsklasser

Eksponeringsklasser opgjort efter standardmetoden for kreditrisiko i henhold til CRR-forordningen artikel 111-141. Eksponeringerne er opgjort efter nedskrivninger og før hensyntagen til virkninger af kreditrisikoreduktion.

Tabel 12
Udvikling og gennemsnit for
eksponeringer med kreditrisiko

	Gennemsnit 2017 1.000 kr.	Status 31.12.2017 1.000 kr.	Status 30.09.2017 1.000 kr.	Status 30.06.2017 1.000 kr.	Status 31.03.2017 1.000 kr.	Status 31.12.2016 1.000 kr.
Eksponeringer mod centralregeringer og centralbanker	2.426.347	5.775.937	1.520.395	2.023.865	1.336.640	1.474.897
Eksponeringer mod institutter	1.222.821	1.368.704	1.129.078	1.139.033	1.132.423	1.344.866
Eksponeringer mod selskaber	6.512.829	6.883.284	6.918.628	6.254.947	6.115.351	6.391.937
Detaileksponeringer	23.333.564	22.364.298	22.994.525	23.395.652	24.311.631	23.601.714
Eksponeringer sikret ved pant i fast ejendom	3.015.226	4.379.203	3.736.785	3.560.204	1.755.421	1.644.518
Eksponeringer ved misligholdelse	580.452	529.023	551.008	614.122	603.948	604.161
Eksponeringer med særlig høj risiko	31.732	158.662	0	0	0	0
Aktieeksponeringer	1.013.634	944.155	889.947	996.191	1.129.878	1.107.998
Andre eksponeringer	1.575.718	1.542.813	1.524.887	1.566.479	1.596.328	1.648.084
I alt eksponeringer med kreditrisiko	39.712.323	43.946.079	39.265.253	39.550.493	37.981.620	37.818.175

Tabel 13
Balanceførte poster *) fordelt på restløbetid

Ultimo 2017

	Anfordring 1.000 kr.	0-3 mdr. 1.000 kr.	3 mdr. - 1 år 1.000 kr.	1 - 5 år 1.000 kr.	Over 5 år 1.000 kr.
Eksponeringer mod centralregeringer og centralbanker	654.840	5.116.580	573	894	0
Eksponeringer mod institutter	53.333	774.490	0	56.012	3.790
Eksponeringer mod selskaber	469.604	999.420	1.252.194	678.370	501.362
Detaleksponeringer	132.438	849.684	1.926.463	6.590.935	5.914.548
Eksponeringer sikret ved pant i fast ejendom	21.631	143.232	405.423	835.332	1.000.912
Eksponeringer ved misligholdelse	38.688	39.095	111.604	174.917	70.575
Eksponeringer med særlig høj risiko	10.671	94.597	18.181	6.195	0
Aktieeksponeringer **)	0	0	0	0	944.155
Andre poster **)	347.812	225.586	27.058	47.514	894.843
I alt balanceførte poster	1.729.017	8.242.684	3.741.496	8.390.169	9.330.185

Ultimo 2016

	Anfordring 1.000 kr.	0-3 mdr. 1.000 kr.	3 mdr. - 1 år 1.000 kr.	1 - 5 år 1.000 kr.	Over 5 år 1.000 kr.
Balanceførte poster *) fordelt på restløbetid					
Eksponeringer mod centralregeringer og centralbanker	1.473.070	249	623	917	0
Eksponeringer mod institutter	695.084	12	91.051	191	362
Eksponeringer mod selskaber	426.470	1.102.780	943.035	778.055	474.810
Detaleksponeringer	119.712	918.222	2.081.777	6.888.351	5.603.048
Eksponeringer sikret ved pant i fast ejendom	19.874	66.080	216.428	493.760	714.188
Eksponeringer ved misligholdelse	55.307	42.378	171.026	165.338	58.830
Eksponeringer med særlig høj risiko	0	0	0	0	0
Aktieeksponeringer **)	0	0	0	13.003	1.094.994
Andre poster **)	331.854	257.241	24.565	38.902	993.662
I alt balanceførte poster	3.121.371	2.386.962	3.528.505	8.378.517	8.939.894

*) Balanceførte poster er opgjort efter Standardmetoden i CRR.

***) Der er foretaget omklassifikation af følgende poster: Aktier klassificeres til „Over 5 år“, og Ejendomme og Øvrige materielle aktiver klassificeres efter afskrivningshorisont. Sammenligningstal er tilpasset.

Tabel 14
Branchefordeling af eksponeringskategorier

Ultimo 2017

	Central- regeringer og centralbanker 1.000 kr.	Institutter 1.000 kr.	Selskaber 1.000 kr.	Detail 1.000 kr.	Pant i fast ejd. 1.000 kr.	Mislig- holdt 1.000 kr.	Særlig høj risiko 1.000 kr.	Aktier 1.000 kr.	Andre poster 1.000 kr.	I alt 1.000 kr.	- Heraf SMV
Offentlige myndigheder	120.605	0	140.000	37.217	48	0	0	0	0	297.870	
Erhverv											
Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri	0	0	0	43.164	1.957	19.361	0	0	0	64.482	43.727
Industri og råstofudvinding	0	0	782.139	293.017	7.584	16.796	0	0	0	1.099.536	395.950
Energi-forsyning	0	0	35.000	7.493	89	0	0	0	0	42.582	41.770
Bygge og anlæg	0	0	274.757	546.137	32.322	41.626	8.000	0	0	902.842	690.506
Handel	0	0	594.797	1.259.770	46.044	27.188	0	0	0	1.927.799	1.740.917
Transport, hoteller og restauranter	0	0	271.253	251.314	23.636	18.814	0	0	0	565.017	487.560
Information og kommunikation	0	0	568.888	84.961	2.465	2.988	0	1.316	0	660.618	81.901
Finansiering og forsikring	5.655.332	1.368.704	1.209.304	94.719	7.886	39.734	9.162	879.169	0	9.264.010	1.219.065
Fast ejendom	0	0	903.771	354.744	146.615	99.262	81.500	13.783	0	1.599.675	1.387.151
Øvrige erhverv	0	0	1.774.642	975.402	50.883	24.481	60.000	13.121	0	2.898.529	2.298.204
I alt erhverv	5.655.332	1.368.704	6.414.551	3.910.721	319.481	290.250	158.662	907.389	0	19.025.090	8.386.751
- heraf SMV			4.371.920	3.726.565	288.266					8.386.751	
Private	0	0	328.733	18.416.360	4.059.674	238.773	0	36.766	0	23.080.306	
Andre poster	0	0	0	0	0	0	0	0	1.542.813	1.542.813	
I alt	5.775.937	1.368.704	6.883.284	22.364.298	4.379.203	529.023	158.662	944.155	1.542.813	43.946.079	

Tabel 15
Kreditrisikoreduktion og garantistillelse
for eksponeringer med kreditrisiko

	Sikkerhedernes justerede værdi		Anvendt garantistillelse	
	2017 1.000 kr.	2016 1.000 kr.	2017 1.000 kr.	2016 1.000 kr.
Kreditrisikoreduktion og anvendt garantistillelse				
Eksponeringer mod selskaber	201.928	285.692	0	0
Detaileksponeringer	200.102	165.652	328	398
Eksponeringer sikret ved pant i fast ejendom	6.355	656	0	0
Eksponeringer med misligholdelse	6.486	2.416	0	0
Eksponeringer med særlig høj risiko	9.162	0	0	0
I alt poster med kreditrisiko	424.033	454.416	328	398

Tabel 16
Eksponeringer med modpartsrisiko

	2017 1.000 kr.	2016 1.000 kr.
Eksponeringer med modpartsrisiko		
Valutakontrakter		
Terminer/futures	58.264	60.100
Rentekontrakter		
Terminer/futures/repo/reverse	20.644	131.709
Renteswaps og swaptioner	117.035	150.576
Optioner	0	5.236
I alt	195.943	349.771

Kreditrisiko

Kreditrisiko er risikoen for, at en modpart som følge af manglende evne eller vilje helt eller delvist misligholder sine betalingsforpligtelser. Koncernens politik er at indgå udlånsaftaler med kunder, hvor der er evne og vilje til at servicere udlånene.

Kreditrisiko er den største risikopost i koncernens risikoopgørelse og udgør 66 pct. af solvensbehovet ultimo 2017 (70 pct. ultimo 2016). Det er således her, at koncernen har reserveret mest kapital til at imødekomme uforudsete tab.

Kreditpolitik

Den samlede kreditrisiko styres efter politikker og rammer, der er vedtaget og fastlagt af bankens bestyrelse og herefter implementeret i bankens forretningsgange. Bevillingsinstrukser er videredelegeret fra bestyrelsen til direktionen og videre ned gennem organisationen. Herudover har banken en kreditkomite, hvor engagementer over en vis størrelse bevilges.

En central del af koncernens forretningsmodel er at rådgive om og yde lån, kreditter og andre finansielle produkter til privatpersoner, foreninger og virksomheder, herunder finansieringsløsninger inden for billån, leasing og factoring via bankens datterselskab AL Finans.

Den primære målgruppe i banken er privatkunder, foreninger samt mindre og mellemstore danske erhvervsvirksomheder, der vil etablere et helkundeforhold. Helkundeforhold giver et bedre indblik i kundens samlede økonomi, hvilket danner grundlag for den bedst mulige rådgivning samt bedre mulighed for at kunne vurdere risikoen i det enkelte engagement. Herudover ønsker banken at medvirke til, at medlemmerne hos bankens ejerkreds har mulighed for at få udført diverse bankforretninger. I AL Finans er målgruppen også privatkunder samt små og mellemstore erhvervsvirksomheder.

Koncernen ønsker som udgangspunkt ikke at deltage i gearede investeringsforretninger og ønsker ikke at deltage i finansiering af projekter med spekulation for øje. Ved kreditgivningen tages udgangspunkt i en etisk profil samt et ønske om risikospredning på både brancher og engagementsstørrelse. Derved opnås et bæredygtigt fundament for koncernens videre udvikling.

Kreditorganisation

Banken er organiseret med 70 filialer.

Bankens kunder er primært bosiddende i Danmark.

Bevillingsbeføjelserne er opbygget, således at filialerne kan bevilge størstedelen af sagerne, mens større og mere komplekse sager indstilles af filialerne og bevilges i den centrale kreditafdeling eller bankens kreditkomite.

Banken har organisatorisk adskillelse mellem de kunde-vendte funktioner og kontrol- og overvågningsfunktionen. Endvidere har banken selvstændige afdelinger med ansvar for ejendomsvurderinger, inkasso og pantebreve.

Kreditafdelingen har ansvar for den daglige kreditstyring, overvågning og rapportering ud mod filialnettet.

Rating

Banken har i flere år anvendt en egenudviklet ratingmodel for både privat- og erhvervs-kunder til at understøtte vurderingen af kreditrisikoen.

Ratingmodellen er baseret på en kombination af betalingsadfærd og en række objektive informationer om kunden, herunder regnskaber for erhvervs-kunder og økonomiske oplysninger for privatkunder. Ratingskalaen går fra 1-11, hvor rating 1 er den bedste, og rating 11 er den dårligste.

- Ratingklasse 1-5: Kunder med eksponeringer af god/normal bonitet (FT bonitet 3/2a).
- Ratingklasse 6-8: Kunder med begyndende/visse svaghedstegn (FT bonitet 2b).
- Ratingklasse 9: Kunder med væsentlige svaghedstegn, men uden objektiv indikation for værdiforringelse (OIV) (FT bonitet 2c).
- Ratingklasse 10-11: Kunder med OIV både med og uden individuelle nedskrivninger (FT bonitet 1).

Uanset kundens rating vil den enkelte kreditafgørelse altid baseres på en samlet vurdering af kunden.

Bankens rating er bl.a. en central parameter i den løbende kreditstyring og overvågning, herunder i udvælgelsen af kunder med betydelig stigning i kreditrisikoen. Endvidere anvendes ratingen i bankens model for nedskrivninger.

Ratingfordeling og -udvikling overvåges løbende både på portefølje- og enkeltkundeniveau.

Kreditrisikostyring og overvågning

Koncernen har fokus på processer og værktøjer, der bidrager til en bedre og mere effektiv styring og overvågning af kreditrisikoen.

Filialnettet er ansvarlig for at indhente, registrere og dokumentere bevillingsgrundlaget og har ligeledes ansvaret for

løbende at følge op på kundeforholdene. Dette inkluderer opdatering af kreditgrundlag og registreringer, der benyttes i forretningen, i bankens forskellige opfølgingsværktøjer og i bankens ratingmodel.

Filialledelsen har ansvaret for, at medarbejderne har den fornødne viden, indsigt og indgående kendskab til bankens kreditpolitik og de tildelte bemyndigelser. Filialledelsen har tillige ansvaret for, at bevilling af kreditforhold, der overstiger filialens bemyndigelse, indstilles til bevilling i bankens centrale kreditafdeling.

Den centrale kreditafdeling skal sikre, at såvel kreditstrategi som kreditpolitik efterleves af filialerne. Ligeledes varetager den centrale kreditafdeling filialkontakten, herunder kreditrådgivning og bevilling/videreindstilling på filialindstillede og ofte mere komplekse sager, der overstiger filialledelsens bevillingsbeføjelser.

Den centrale kreditafdeling foretager løbende filialcontrolling, herunder filialgennemgange, hvor der foretages en større stikprøvegennemgang af svage kunder og nybevillgede sager med fokus på generel engagementshåndtering. Der foreligger en turnus, således at alle filialer vil blive gennemgået minimum hvert 3. år. I det omfang det vurderes nødvendigt, vil filialen skulle udfærdige handlingsplaner med opfølgning fra kreditafdelingen.

I koncernen foretages endvidere en årlig aktivgennemgang af engagementer på basis af en væsentligheds- og risikobaseret tilgang. Aktuelle og fremtidige risici på de udvalgte engagementer vurderes, og det kontrolleres, at kreditpolitik og bevillingsbeføjelser er overholdt, at kreditstyringen er betryggende, samt at risikoklassifikation og nedskrivninger er retvisende. Konklusionerne rapporteres til bestyrelsen.

Behandling af overtræk foretages dagligt i filialerne. Kreditafdelingen overvåger løbende behandlingen af overtræk.

Svage/nødlidende kunder håndteres løbende og gennemgås individuelt en gang i kvartalet med henblik på udarbejdelse af handlingsplaner og på at foretage vurdering af, om der er et nedskrivningsbehov. Den del af porteføljen, som ikke nedskrives individuelt, vurderes gruppevist.

Alle større udlånsengagementer revurderes løbende og som minimum én gang årligt på grundlag af kundens regnskaber mv. Såfremt udviklingen i objektive indikatorer vurderes at give anledning til individuel nedskrivning, foretages nedskrivninger efter de herfor fastsatte regler.

I praksis revurderes de større udlånsengagementer dog oftere, eksempelvis i forbindelse med den løbende kundekontakt eller den kvartalsvise opgørelse af bankens individuelle solvensbehov, hvor alle koncernens udlånsengagementer over 1 pct. af koncernens kapitalgrundlag vurderes. For svage engagementer over 2 pct. af kapitalgrundlaget foretages endvidere en vurdering af, om der er forhøjede risici, som kræver et tillæg i solvensbehovet.

Kreditrisikoen rapporteres til bestyrelsen, hvor udvikling i risikonøgletal, brancher og kundesegmenter kommenteres nærmere, ligesom der rapporteres på opfyldelse og overholdelse af kreditpolitiske målsætninger og krav, der er fastsat i bankens kreditpolitik.

Endvidere udvikles diverse ledelsesrapporteringer til yderligere overvågning af kreditkvaliteten i banken samt relevante analyser til understøttelse af kreditovervågningen.

I AL Finans A/S foretages hvert kvartal gennemgang af udlån med svaghestegn baseret på produktopdelte segmenter samt vurdering af nedskrivningsbehov i det omfang, der er OIV. Yderligere foretages der årligt en aktivgennemgang, hvor kreditrisikoen bedømmes for de større eksponeringer.

Risikoafdækning og risikoreduktion

Koncernen anvender de muligheder, der er for at reducere risikoen, som overvejende er at have sikkerhed i de aktiver, koncernen finansierer.

Koncernen anvender konservative belåningsværdier på alle væsentlige aktivtyper. Dette indebærer, at en del aktiver af forsigtighedsgrunde opgøres til en reduceret værdi, hvorfor den reelle sikkerhedsværdi vurderes at være højere end opgjort. Der er fokus på, at belånte aktiver vurderingsmæssigt er opdaterede og dokumenterede. De hyppigst forekommende sikkerheder i koncernen er pant i fast ejendom, andelsboliger samt biler.

For individuelt vurderede eksponeringer opgøres sikkerhederne i nedskrivningsberegninger til skønnede dagsværdier efter Finanstilsynets retningslinjer.

Koncernens samlede sikkerheder fremgår af tabel 21, side 27.

Kreditrisiko på koncernens kundeudlån

Koncernens udlånsportefølje beskrives nedenfor, mens nedskrivninger og hensættelser er beskrevet nærmere i afsnittet „Nedskrivninger og hensættelser på udlån og garantier“ på side 30.

Udlån og garantier

Koncernens samlede eksponering udtrykt ved bruttoudlån og garantier, som angivet i årsregnskabet for 2017, udgør 28,7 mia. kr., jf. tabel 17.

Historisk set har bankens privatportefølje været relativ stor i forhold til erhvervsporteføljen. Dette afspejles i koncernen, hvor privatsegmentets andel af de samlede bruttoudlån og garantier udgør 74 pct., jf. tabel 17.

Erhvervssegmentets andel af de samlede bruttoudlån og garantier ultimo 2017 udgør 26 pct. Bortset fra få større erhvervsseksponeringer er erhvervssegmentet i banken kendetegnet ved et stort antal mindre og mellemstore, primært ejerledede virksomheder.

Som følge af bankens idégrundlag og historiske udgangspunkt har banken en vis eksponering rettet mod foreninger, herunder fagforeninger og almene boligorganisationer. Disse er også medtaget under erhvervssegmentet.

Tabel 17
Koncernens bruttoudlån og garantier samt nettoudlån og garantier fordelt på kundesegmenter ultimo 2017

	Privat 1.000 kr.	Erhverv 1.000 kr.	I alt 1.000 kr.
Udlån før nedskrivninger	16.589.158	6.637.506	23.226.664
Garantier før hensættelser	4.610.834	910.712	5.521.545
I alt udlån og garantier før nedskrivninger mv.	21.199.991	7.548.218	28.748.209
Individuelle nedskrivninger på udlån	560.022	563.956	1.123.979
Gruppevise nedskrivninger på udlån	120.494	24.134	144.629
Individuelle hensættelser på garantier	9.281	9.198	18.479
Gruppevise hensættelser på garantier	9.485	2.785	12.271
I alt udlån og garantier efter nedskrivninger mv.	20.500.708	6.948.144	27.448.852

Note: Opgørelsen er eksklusiv tilgodehavender hos kreditinstitutter.

Koncernens udlån er geografisk fordelt mellem alle landets regioner, dog tungest eksponeret i hovedstadsområdet efterfulgt af Region Midtjylland og Region Syddanmark. Region Hovedstaden står for 56 pct. af koncernens samlede bruttoudlån og garantier.

Betragtes privatsegmentet separat, er fordelingen den samme. Dette skyldes bl.a. segmentets store eksponering inden for ejer- og andelsboliger, hvor specielt andelsboliger typisk er koncentreret omkring de større byer.

Erhvervssegmentet er koncentreret i Region Hovedstaden, der udgør 65 pct. af segmentets samlede bruttoudlån og garantier. Den øvrige andel af segmentets portefølje har dog en pæn spredning ud over landets øvrige regioner.

Tabel 18
Koncernens bruttoudlån og garantier
fordelt på regioner ultimo 2017

	Privat 1.000 kr.	Erhverv 1.000 kr.	I alt 1.000 kr.
Region Hovedstaden	11.028.363	4.929.546	15.957.909
Region Sjælland	1.937.526	374.186	2.311.711
Region Syddanmark	3.455.144	888.721	4.343.866
Region Nordjylland	1.276.309	323.462	1.599.771
Region Midtjylland	3.502.649	1.032.303	4.534.953
I alt	21.199.991	7.548.218	28.748.209

Note: Opgørelsen er eksklusive tilgodehavender hos kreditinstitutter.

Af koncernens samlede bruttoudlån og garantier ligger 88 pct. i ratingklasser med lav risiko (rating 1-5) eller middel risiko (rating 6-8), jf. tabel 19.

Betragtes privat- og erhvervssegmenterne hver for sig, har begge segmenter en pæn risikospredning, hvor henholdsvis 91 pct. og 80 pct. af bruttoudlån og garantier ligger i ratingklasser med lav eller middel risiko.

Tabel 19
Koncernens bruttoudlån og garantier
fordelt på rating ultimo 2017

	Privat 1.000 kr.	Erhverv 1.000 kr.	I alt 1.000 kr.
Rating 1-5	11.940.688	3.695.890	15.636.577
Rating 6-8	7.414.914	2.307.960	9.722.875
Rating 9	674.656	326.590	1.001.246
Rating 10-11	1.169.733	1.217.778	2.387.511
I alt	21.199.991	7.548.218	28.748.209

Note: Opgørelsen er eksklusive tilgodehavender hos kreditinstitutter.

De samlede bruttoudlån og garantier er overvejende koncentreret i de mindre eksponeringsintervaller, hvilket skyldes privatkundesegmentet. Eksponeringer mindre end 2 mio. kr. udgør 84 pct. af bruttoudlån og garantier til privatkunder. Privatkunder i eksponeringsintervallet over 2 mio. kr. er typisk konsolideret med erhvervskunder, eller der er stillet midlertidige garantier i forbindelse med bolighandler.

Rating 1-5 udgør knap 55 pct. af bruttoudlån og garantier i de mindre eksponeringsintervaller.

Tabel 20
Koncernens bruttoudlån og garantier fordelt
på eksponeringsintervaller og rating ultimo 2017

	Rating 1-5 1.000 kr.	Rating 6-8 1.000 kr.	Rating 9 1.000 kr.	Rating 10-11 1.000 kr.	I alt 1.000 kr.
Privat					
1. < 0.5 mio. kr.	4.282.720	2.091.644	232.803	419.270	7.026.437
2. 500 - 2.000 t. kr.	5.551.087	4.399.973	381.682	517.127	10.849.869
3. 2.000 - 4.000 t. kr.	1.372.569	698.642	47.278	103.323	2.221.813
4. 4.000 - 10.000 t. kr.	601.631	189.975	12.870	68.221	872.697
5. 10.000 - 35.000 t. kr.	95.050	3.909	0	61.305	160.263
6. > 35.000 t. kr.	37.631	30.771	23	488	68.913
I alt	11.940.688	7.414.914	674.656	1.169.733	21.199.991
Erhverv					
1. < 0.5 mio. kr.	295.755	301.824	57.967	52.741	708.287
2. 500 - 2.000 t. kr.	206.613	229.832	61.369	143.843	641.656
3. 2.000 - 4.000 t. kr.	159.863	162.863	43.006	125.406	491.138
4. 4.000 - 10.000 t. kr.	252.481	241.336	61.416	91.577	646.811
5. 10.000 - 35.000 t. kr.	526.543	323.740	53.399	271.024	1.174.707
6. > 35.000 t. kr.	2.254.635	1.048.366	49.432	533.187	3.885.619
I alt	3.695.890	2.307.960	326.590	1.217.778	7.548.218
Koncern					
1. < 0.5 mio. kr.	4.578.476	2.393.468	290.770	472.011	7.734.724
2. 500 - 2.000 t. kr.	5.757.700	4.629.805	443.051	660.969	11.491.525
3. 2.000 - 4.000 t. kr.	1.532.432	861.505	90.285	228.729	2.712.951
4. 4.000 - 10.000 t. kr.	854.112	431.311	74.286	159.798	1.519.507
5. 10.000 - 35.000 t. kr.	621.593	327.649	53.399	332.329	1.334.970
6. > 35.000 t. kr.	2.292.265	1.079.137	49.454	533.675	3.954.531
I alt	15.636.577	9.722.875	1.001.246	2.387.511	28.748.209

Note: Engagementsintervaller er opgjort på konsoliderede eksponeringer, mens rating er på den enkelte deleksponering. Opgørelsen er eksklusiv tilgodehavender hos kreditinstitutter.

Sikkerheder og blanko

Den væsentligste sikkerhed, som koncernen modtager, er pant i ejendomme, der alene udgør 67 pct. af koncernens samlede sikkerheder. Den høje andel kan tilskrives privatsegmentet, hvor pant i ejendomme alene udgør 79 pct., jf. tabel 21.

Den relativt store andel af pant i biler for både privat- og erhvervssegmentet skyldes bankens datterselskab, AL Finans A/S.

Tabel 21
Koncernens sikkerheder fordelt på sikkerhedstype ultimo 2017

	Privat 1.000 kr.	Erhverv 1.000 kr.	I alt 1.000 kr.
Ejendomme	8.327.925	1.261.569	9.589.494
Værdipapirer, obligationer, kontant indestående mv.	194.489	437.698	632.187
Biler	1.946.099	1.096.870	3.042.970
Kautioner og garantier	1.695	6.639	8.334
Øvrige sikkerheder	100.566	978.245	1.078.810
I alt	10.570.774	3.781.021	14.351.795

Note: Opgjorte belåningsværdier af deponerede sikkerheder i henhold til koncernens forretningsgang.

Den samlede blankoandel for koncernen udgør 48 pct., jf. tabel 22.

Med koncernens konservative belåningsværdier og et boligmarked i fremgang er den reelle blankoandel for privatkundesegmentet mindre end 48 pct.

Det er bankens politik, at en væsentlig del af et erhvervsengagement skal være dækket af sikkerheder i selskabets aktiver og med hæftelse fra virksomhedsejer.

For AL Finans A/S er der sikkerheder i form af det belånte aktiv for størstedelen af alle udlån.

Tabel 22
Koncernens nettoudlån og garantier, sikkerheder og blankoandel ultimo 2017

	Privat 1.000 kr.	Erhverv 1.000 kr.	I alt 1.000 kr.
Udlån og garantier efter nedskrivninger mv.	20.500.708	6.948.144	27.448.852
Sikkerheder	10.570.774	3.781.021	14.351.795
Blankoandel	48 pct.	46 pct.	48 pct.
Andel af udlån i alt	75 pct.	25 pct.	100 pct.

Note: Nedskrivningerne indeholder individuelle og gruppevise nedskrivninger og hensættelser. Tallene er eksklusive tilgodehavender hos kreditinstitutter.

Restancer og udlån med restance

Koncernens restancer udgør 34,4 mio. kr. og er koncentreret på restancer med en varighed på mindre end 30 dage. Af koncernens samlede restancer udgør privatsegmentet 61 pct. og erhvervssegmentet 39 pct.

Tabel 23
Restancebeløb fordelt på restancernes alder ultimo 2017

	Privat 1.000 kr.	Erhverv 1.000 kr.	I alt 1.000 kr.
2-30 dage	12.709	9.795	22.505
31-60 dage	5.671	654	6.325
61-90 dage	684	877	1.561
91-dage	1.888	2.095	3.983
I alt	20.953	13.421	34.374
Andel af restancer i alt (pct.)	61 pct.	39 pct.	100 pct.

Note: Restancer er opgjort som i årsregnskabsnote 47. Tallene er eksklusive tilgodehavender hos kreditinstitutter.

Samlet udgør udlån med restancer 1,2 pct. af koncernens samlede nettoudlån og garantier ultimo 2017. Heraf udgør udlån med mere end 30 dages restance 0,1 pct., jf. tabel 24.

Banken har opfølgingsprocesser, som er med til at nedbringe antallet af kunder med længerevarende restancer.

Generelt arbejder banken målrettet på at nedbringe niveauet, i samarbejde med kunden, ved at finde varige løsninger på eventuelle økonomiske udfordringer.

Tabel 24
Udlån i restance fordelt på restancernes alder ultimo 2017

	Privat 1.000 kr.	Erhverv 1.000 kr.	I alt 1.000 kr.
2-30 dage	207.355	85.544	292.899
31-60 dage	12.034	1.302	13.336
61-90 dage	2.620	1.043	3.663
91-dage	11.682	3.682	15.364
I alt	233.690	91.572	325.262

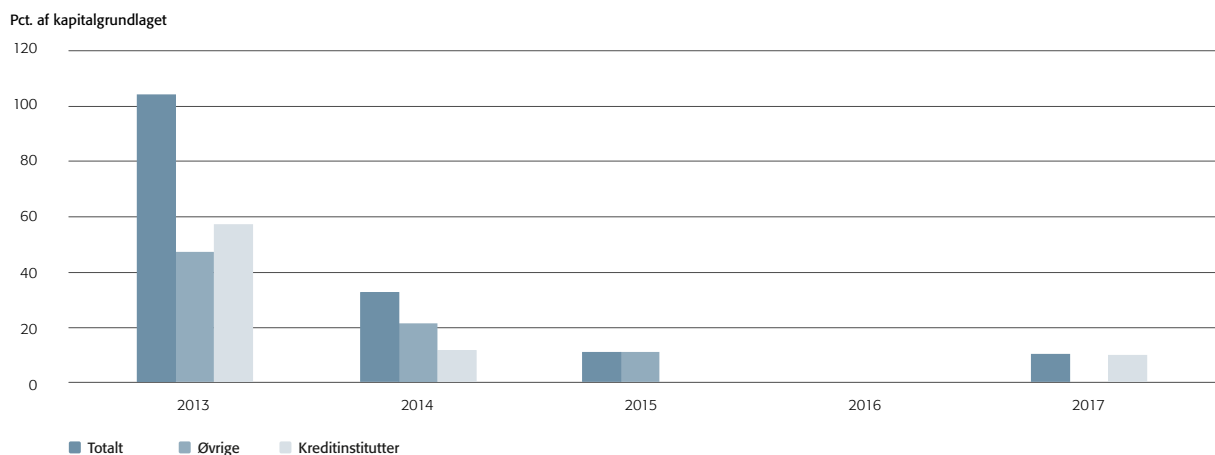
Note: Opgørelsen er baseret på udlån i restance som opgjort i årsregnskabsnote 47. Tallene er eksklusive tilgodehavender hos kreditinstitutter.

Største kundekreditrisici

Banken ønsker ikke at være afhængig af enkelteksponeringer og søger at holde andelen af store engagementer på et lavt niveau.

Nøgletallet „Summen af store eksponeringer“, dvs. summen af konsoliderede eksponeringer efter fradrag, som er større end eller lig med 10 pct. af kapitalgrundlaget på koncernniveau, er opgjort til 10,2 pct. af kapitalgrundlaget ultimo 2017, inklusive eksponeringer til kreditinstitutter.

Figur 2
Udvikling i nøgletallet „Summen af store eksponeringer“

Note: Tallene er opgjort på baggrund af de indberettede værdier for koncernen for konsoliderede eksponeringer efter fradrag, der er større end eller lig med 10 pct. af kapitalgrundlaget og følger den til enhver tid gældende lovgivning. Der er ændrede regler for risikoreducerende foranstaltninger fra 2014.

Kreditrisiko på kreditinstitutter

Generelle forhold

Håndteringen af modpartsrisici sker i henhold til udstukne retningslinjer og inden for bemyndigelser, som muliggør at direktionen kan eksponere banken mod kreditrisiko på bl.a. kreditinstitutter.

Generelt har banken en stram bevillingspraksis. Der udstikkes alene finansielle rammer til daglig handel med kreditinstitutter, hvor banken har større kendskab til det enkelte kreditinstitut.

Rammer til danske kreditinstitutter baseres bevillingsmæssigt på seneste regnskaber og den viden, der er om modparten i banken.

Rammer til udenlandske kreditinstitutter ydes fortrinsvis til store solide kreditinstitutter og baserer sig i overvejende grad på eksterne ratings samt på de samme principper, som er nævnt for danske kreditinstitutter.

Banken baserer sin kreditgivning på forretningsmæssige relationer, og der ydes som udgangspunkt alene kredit til kreditinstitutter, som har et naturligt samarbejds potentiale med banken inden for øvrige forretningsområder.

Ud over kendskabet til modpartens forhold udarbejder banken forud for hver eksponerings indgåelse en analyse af kreditinstitutets seneste perioderegnskaber, ligesom kreditinstituttet interviewes.

Mindst én gang om året følger banken op på engagementerne og foretager en kvalitetstest heraf samt tager ofte en opfølgende dialog med modparten. Endvidere er det almindeligt forekommende, at disse kreditinstitutter efter offentliggørelse af årsrapporter aflægger banken besøg og informerer mere indgående om udviklingen.

Samtlige personer, som har kontakt til de omfattede kreditinstitutter, kan komme i berøring med potentielt børsføl-somme oplysninger om kreditinstituttet. Disse personer, der hovedsageligt er med i bankens ledelsesgruppe, er underlagt skærpede interne regler for spekulation.

Nedskrivninger og hensættelser på udlån og garantier

Koncernens opgørelse af værdiforringede fordringer følger § 51-54 i bekendtgørelsen om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl.

Udgiftsførte nedskrivninger og hensættelser samt tab i 2017 udgør 14,3 mio. kr., jf. tabel 25, mod 67 mio. kr. i 2016.

Opgørelsen i tabel 25 og tabel 26 er inklusive tilgodehaver i kreditinstitutter.

Koncernens akkumulerede nedskrivninger og hensættelser udgør herefter 1.344 mio. kr. ultimo 2017. Nedskrivninger/hensættelser på branchen „Bygge og anlæg“ er relateret til én større eksponering i banken, som følges tæt.

Bankens forventning er, at nedskrivningerne fortsat indfinder sig på et relativt lavt niveau, omkring 0,3 pct. af de samlede bruttoudlån og garantier frem mod 2020. Et fortsat vedholdende fokus på kreditsvage kundeengagementer samt kvalitetssikring af kreditvurderingsgrundlag og sikkerhedsstillelse i kombination med et stabilt boligmarked og et fortsat lavt renteniveau forventes at medvirke til dette.

Tabel 25
Branchefordeling for værdiforringer inklusive gruppevise nedskrivninger og gruppevise hensættelser ultimo 2017

	Eksponeringer 1.000 kr.	Eksponerings- hvorpå der er nedskrevet/ hensat 1.000 kr.	Nedskrivning/ hensættelse 1.000 kr.	Udgiftsført nedskrivning/ hensættelse og tab i 2017 1.000 kr.
Offentlige myndigheder	84.318	157	0	49
Erhverv				
Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri	43.769	59.533	48.937	-511
Industri og råstofudvinding	950.845	68.281	40.978	-5.992
Energiforsyning	39.298	678	19	1
Bygge og anlæg	628.231	158.309	49.766	-11.276
Handel	1.206.958	191.443	69.066	-5.105
Transport, hoteller og restauranter	427.065	104.049	33.142	541
Information og kommunikation	222.895	13.534	9.306	1.326
Finansiering og forsikring	6.961.445	267.170	208.467	11.396
Fast ejendom	1.200.221	430.585	142.488	-4.697
Øvrige erhverv	2.197.640	117.706	41.773	-1.337
I alt erhverv	13.878.367	1.411.288	643.942	-15.654
Private	20.473.384	8.641.452	700.098	1.270
I alt	34.436.069	10.052.897	1.344.040	-14.335

Tabel 26
Bevægelser i værdiforringer ultimo 2017

	Individuelt nedskrevet kreditinstitut 1.000 kr.	Individuelt nedskrevet udlån og andre poster med kreditrisiko 1.000 kr.	Individuelt hensat på garantier 1.000 kr.	Gruppevist nedskrevet udlån og andre poster med kreditrisiko 1.000 kr.	Gruppevist hensat på garantier 1.000 kr.
Akkumulerede nedskrivninger/hensættelser primo på udlån og garantidebitorer	25.856	1.255.556	19.862	142.044	10.658
Nedskrivninger/hensættelser ultimo på udlån og garantidebitorer	26	253.783	6.963	89.596	8.143
Tilbageførsel af nedskrivninger	0	-243.343	-8.346	-90.108	-6.530
Andre bevægelser	0	41.679	0	3.097	0
Endelig tabt (afskrevet) tidligere individuelt nedskrevet/hensat	0	-164.896	0	0	0
Akkumulerede nedskrivninger/hensættelser primo på udlån og garantidebitorer	25.882	1.142.779	18.479	144.629	12.271
Endelig tabt (afskrevet) ikke tidligere individuelt nedskrevet/hensat	0	-19.442	0	0	0
Indgået på tidligere afskrevne fordringer	0	15.291	0	0	0

Note: Opgørelsen følger årsregnskabs note 11.

Modpartsrisiko

Under modpartsrisiko indgår koncernens styring af tabsrisici på afledte finansielle instrumenter indgået med såvel kunder som finansielle modparter. Tabsrisici på afledte finansielle instrumenter indgår i styringen af kreditrisiko i såvel bevillingsprocessen som i den almindelige engagementsovervågning, jf. afsnittene herom.

Styringen af modpartsrisikoen tager udgangspunkt i opgørelse af bruttoværdien af forretninger med for banken positive markedsværdier plus risikotillæg, som er fastsat

ud fra vurderinger af volatiliteten på instrumentet. Der sker en daglig overvågning af risikoen og overholdelse af bevilgede lines.

Banken tilstræber at begrænse risikoen på modparter i forbindelse med finansielle instrumenter ved efter konkret vurdering at kræve sikkerhedsstillelse eller ved indgåelse af nettingaftaler.

Banken forventer, at en væsentlig del af bankens derivataftaler fremover skal cleares via CCP-ordninger, hvilket vil mindske afviklingsrisikoen.

Tabel 27
Afledte finansielle instrumenter ultimo 2017

	Nominel værdi 1.000 kr.	Netto markedsværdi 1.000 kr.	Positiv markedsværdi 1.000 kr.	Negativ markedsværdi 1.000 kr.
Valutakontrakter				
Terminer/futures, køb	545.707	-393	2.913	3.306
Terminer/futures, salg	3.905.335	7.707	9.756	2.049
Rentekontrakter				
Terminer/futures, køb	1.045.305	4.868	4.989	121
Terminer/futures, salg	2.378.888	14.105	15.002	897
Renteswaps/swaptioner	8.587.045	-221.726	33.851	255.577
I alt		-195.439	66.511	261.950

ECAI

Banken har udpeget Standard & Poor's Ratings Services som kreditvurderingsbureau (ECAI). Banken anvender Bankernes EDB Central, som modtager eksterne kreditvurderinger fra Standard & Poor's Ratings Services.

Datacentralen konverterer Standard & Poor's Ratings Services' kreditvurderingsklasser til kreditkvalitetstrin via Finanstilsynets konverteringstabel. Det enkelte kreditkvalitetstrin tilknyttes en vægt, som eksponeringerne på de enkelte kreditkvalitetstrin skal vægtes med ved opgørelsen af de risikovægtede eksponeringer under standardmetoden for kreditrisiko, jf. CRR-forordningen artikel 111-134.

Banken har alene eksponeringer, hvor der anvendes kreditvurderinger fra Standard & Poor's Ratings Services mod institutter.

Tabel 28
Eksponeringsklasser, hvor der anvendes kreditvurderinger fra Standard & Poor's Ratings Services

	2017	2016
	1.000 kr.	1.000 kr.
Institutter		
Eksponeringsværdi inden risikovægtning	525.966	309.669
Eksponeringsværdi efter vægtning med kreditkvalitetstrin	187.618	149.156

Markedsrisiko

Koncernen påtager sig løbende forskellige former for markedsrisici, hovedsagelig i form af rente-, aktiekurs- eller valutarisici samt værdipapirrelateret kreditrisici i form af investeringer i kreditobligationer.

Markedsrisiciene styres på koncernniveau.

Markedsrisiciene opstår dels som følge af serviceringen af kundebehov, dels som følge af bankens disponeringer i finansielle instrumenter. Banken anvender herunder afledte finansielle instrumenter til at styre og justere markedsrisiciene.

Banken tillægger styringen af forretninger med markedsrisiko stor vægt som følge af stigende forretningsomfang og kompleksitet i en række af produkterne gennem de senere år.

Markedsrisiko omfatter positioner, hvis markedsværdi er afhængig af udviklingen i de generelle niveauer i en række markedsvariable som renter, aktie- og valutakurser samt volatiliteten herpå. Endvidere indgår for obligationer mere specifikke risici, som knyttes til markedets vurdering af kreditrisici på de enkelte obligationsudstedere. Opgørelsen omfatter markedsrisici på såvel balanceførte som ikke-balanceførte poster, ligesom opgørelserne omfatter positioner i handelsbeholdningen og forretninger uden for handelsbeholdningen, som måtte indeholde markedsrisici.

Generelle markedsrisici er under normale markedsforhold drevet af makroøkonomi, nationale og internationale politiske forhold m.m. samt centralbankernes adfærd, som i den forbindelse er uafhængig af instrumenttype og specifikke modparter i forretningen.

Renterisikoen opgøres med udgangspunkt i den modificerede varighed og udtrykker det forventede kurstab på positioner med renterisiko ved et parallelskift i rentekurven på 100 basispoint op. For konverterbare realkreditobligationer og obligationer med renteloft m.v. tages udgangspunkt i de af Finanstilsynet udsendte korrektionsfaktorer og i indhentede oplysninger fra ledende markedsdeltagere om modificerede varigheder. Andre former for renterelaterede optionsrisici tager udgangspunkt i en deltaværdiopgørelse kombineret med modificerede varigheder på de underliggende instrumenter. Opgørelserne udarbejdes i enkeltvaluta samt i

varighedsintervaller. Der laves separate opgørelser af renterisikoen indenfor og udenfor handelsbeholdningen.

Bankens eksponering er hovedsagelig i DKK, EUR og USD.

Tabel 29
Renterisiko

	2017	2016
	1.000 kr.	1.000 kr.
Fordelt efter forretningstyper		
Obligationer mv.	352.263	492.257
Afledte finansielle instrumenter	-399.168	-584.478
Pantebreve	79.904	79.891
Øvrige poster	-74.202	-54.158
I alt	-41.202	-66.488
Fordelt efter valuta		
DKK	-10.767	827
USD	-45.699	-35.280
EUR	8.928	-37.826
GBP	1.706	2.225
NOK	969	227
CHF	1.522	2.035
SEK	2.138	1.304
Øvrige	-1	-1
I alt	-41.202	-66.488

Note: Renterisikoen er opgjort ved en renteændring på 100 basispoint.

Aktierisiko er risikoen for tab som følge af ændringer i aktiekursen. Aktierisikoen omfatter nettopositionen af aktier samt aktierelaterede instrumenter i den enkelte aktie eller aktieindeks. Aktiekursrisikoen opgøres som vægtede positioner på tværs af aktieinstrumenter. Aktieoptioner indgår med deltaværdien.

Følsomheden over for generelle ændringer i aktiemarkedene er koncentreret om den forholdsvis beskedne del af aktiebeholdningen, som ligger i handelsporteføljen. Beholdningen er så diversificeret, at generelle fald i aktiemarkedene på 10 pct. kan påregnes at medføre et kurstab i niveauet 21,9 mio. kr. Anlægsbeholdningen ekskl. associerede virksomheder er derimod mere specifikt påvirket af udviklingen i de konkrete selskaber, der ikke på tilsvarende måde kan antages at være påvirket af markedsudviklingen.

Valutarisiko afspejler bankens risiko for tab på positioner i valuta som følge af ændringer i valutakurserne. Risikoen opgøres dels efter valutakursindikator 1 metoden og dels som en vægtet sum af nettopositioner i de enkelte valutaer, hvor der i vægtningen tages hensyn til volatilitet.

Værdipapirrelateret kreditspændsrisiko på obligationsbeholdningen afspejler bankens risiko for tab som følge af ændringer i markedets krav til afkastet på kreditobligationer, som ikke stammer fra generelle ændringer i markedsrenten, men som afspejler ændringer i markedets prissætning af kreditobligationer i forhold til instrumenter med væsentlig mindre kreditrisiko.

Kreditobligationer har en stor vægt i bankens obligationsbeholdning som følge af attraktive priser i forhold til investering i eksempelvis statsobligationer. Dette har naturligvis samtidig medført et øget fokus på risikoovervågningen på området.

Kreditobligationer indgår i handelsbeholdningen og optages til dagsværdi i regnskabet. Med indsnævringen af kreditrisikospændene sker der en løbende afbalancering af porteføljen under henseende til risikovurderingen.

Aktuelt er der investeret 1,1 mia. kr. svarende til 9 pct. af den samlede obligationsbeholdning i en meget diversificeret portefølje af virksomhedsobligationer. Renterisikoen ved 1 procentpoints udsving i det generelle renteniveau medfører et tab/gevinst på 29,1 mio. kr., hovedsagelig i DKK- og EUR-obligationer.

Investering i obligationer udstedt af pengeinstitutter udgør 1,2 mia. kr. og 9 pct. af bankens samlede obligationsportefølje. Rentefølsomheden udgør 17,5 mio. kr., hovedsageligt i banker med rating på BBB+ eller bedre og med en hovedvægt i EUR-obligationer.

Kreditspændsrisikoen opgøres løbende og rapporteres på samme vis som de øvrige markedsrisici.

Tabel 30
Obligationsbeholdningen fordelt på rating

	2017	2016
Rating		
AAA	64 pct.	54 pct.
AA+, AA, AA-	4 pct.	4 pct.
A+, A, A-	9 pct.	9 pct.
BBB+	3 pct.	7 pct.
BBB	10 pct.	12 pct.
BBB-	3 pct.	3 pct.
Rating < BBB-	2 pct.	2 pct.
No Rating	6 pct.	9 pct.
I alt	100 pct.	100 pct.

Styring af markedsrisici

Koncernens markedsrisici håndteres centralt i bankens Likviditets- og Finansområde.

Banken sikrer en veldefineret ansvarsfordeling for risikotagningen på alle niveauer i banken gennem fastlæggelse af rammer for såvel direktionen som ledelsen af Likviditets- og Finansområdet. På baggrund heraf videregives snævrere rammer til de enkelte disponerende medarbejdere i Likviditets- og Finansområdet.

De enkelte risikoområder overvåges løbende i forhold til de udstukne rammer. Der følges dagligt op herpå i form af rapporteringer til direktionen og regelmæssigt til bestyrelsen. Intern Risiko og Kontrol, som overvåger udnyttelsen af udstukne rammer, rapporterer direkte til direktionen. Risikoafdelingen overvåger såvel procedurer som kontrolerne.

For at kunne tilgodese kundernes handelsaktiviteter har banken en beholdning af værdipapirer, som udligner forskellene i kundehandelsstørrelse og standardhandlerne i det professionelle marked.

Den markedsrisiko, der er forbundet hermed, holdes inden for veldefinerede rammer såvel samlet som på de enkelte fondskoder. Disse rammer er inkluderet i de af bestyrelsen udstukne rammer og overvåges løbende, og der rapporteres til direktionen ved overskridelser.

De taktisk betingede investeringer af kortsigtet varighed varetages i bankens handelsfunktion inden for fastsatte grænser, der løbende overvåges.

De strategiske positioner beslutes ud fra vurdering af afkastpotentialet i forhold til den involverede risiko og under hensyntagen til bankens samlede risikoappetit, risici i øvrigt i banken samt hensynet til løbende at sikre et likviditetsberedskab i form af likvide aktiver.

Foruden daglige beregninger af bankens samlede markedsrisici efter standardnøgletal foretages der periodisk stresstest på beholdningen.

Renterisiko uden for handelsbeholdningen

Renterisiko i banken opstår i et vist omfang uden for handelsbeholdningen i form af udlån eller indlån med fast rente med kunder eller variabelt forrentede udlånsprodukter med indbyggede optionselementer. Renterisikoen opgøres efter samme principper som renterisikoen inden for handelsbeholdningen.

Arbejdernes Landsbank har ikke fastforrentede indlån med ubestemt løbetid. Visse lån er ydet med fast rente med mulighed for førtidig indfrielse.

Renterisikoen indgår i Likviditets- og Finansrådets daglige opgørelse af koncernens renterisiko og disponeres inden for udstukne rammer. I et vist omfang – hvor variationen i renterisiko er beskeden – genberegnes risikoen ikke dagligt, men medgår med tidligere opgjort risiko i den samlede opgørelse.

Der er hovedsageligt tale om risici i DKK med kort varighed. Nettorenterisikoen uden for handelsbeholdningen udgør ultimo 2017 5,7 mio. kr. mod 27,9 mio. kr. ultimo 2016.

Aktier mv. uden for handelsbeholdningen

Arbejdernes Landsbank har i samarbejde med andre pengeinstitutter erhvervet kapitalandele i en række sektor- selskaber. Disse selskaber har til formål at understøtte pengeinstitutternes forretning inden for realkredit, IT, betalingsformidling og investeringsforeninger. Kapitalandelen indgår ikke i handelsbeholdningen, da deltagelse i sektorselskaberne har en væsentlig betydning for bankens målsætning om at kunne tilbyde vores kunder en bred vifte af finansielle ydelser til konkurrencedygtige priser. Herudover har koncernen foretaget langsigtede strategiske investeringer i enkelte virksomheder.

Beholdningen af aktier uden for handelsbeholdningen er i 2017 steget med 731 mio. kr., heraf kan mere end 0,5 mia. kr. henføres til en kursopskrivning på aktier i ALKA Forsikring i forbindelse med indgået salgsaftale, der forventes afviklet i 1. halvår 2018. Herudover har banken – som deltager i en investorgruppe – erhvervet for 100 mio. kr. aktier i Vestjysk Bank.

Tabel 31
Aktier uden for handelsbeholdningen

	2017 1.000 kr.	2016 1.000 kr.
Dagsværdi primo	1.094.994	813.436
Realiseret kursgevinst i resultatopgørelsen	419	5.222
Urealiseret kursgevinst i resultatopgørelsen	620.704	4.489
Omklassificeret fra associerede virksomheder *)	0	278.170
Nettokøb	110.124	-6.323
I alt dagsværdi ultimo	1.826.241	1.094.994

*) Bankens ejerandel af ALKA Forsikring blev i 2016 reduceret til under 20 pct. i forbindelse med frasalg af aktier i 2016. Ejerandelen i ALKA Forsikring blev herefter klassificeret under regnskabsposten „Aktier mv.“

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko udtrykker risiko for tab som følge af, at banken skal betale mere for den likviditet, der skal anvendes til at dække bankens betalingsforpligtelser og til at opretholde en normal likviditetsreserve i en situation, hvor banken specifikt eller sektoren som helhed rammes af ekstraordinære forhold. Likviditetsrisikoen afspejler således et mismatch i bankens balance mellem løbetiden på aktiverne og passiverne, hvor udlånsporteføljen generelt har en længere varighed end indlån og andre finansieringsforretninger.

Hovedparten af bankens likviditetsrisiko er i danske kroner, mens resten af risikoen er koncentreret i hovedvalutaerne, EUR og USD.

Likviditetspolitikken fastlægger de overordnede rammer for bankens likviditetsdisponering og finansieringsstruktur.

Banken fører generelt en meget forsigtig likviditetspolitik, som skal sikre, at banken til ethvert tidspunkt kan tilgode de krav eller behov for likviditet, som banken kan blive mødt med, og som understøtter bankens fremtidige udvikling. Likviditetspolitikken sikrer naturligvis også, at de lovgivningsmæssige krav er overholdt. Bankens skal således overholde de fælles europæiske krav om overholdelse af Liquidity Coverage Ratio (LCR) for kreditinstitutter. Kravet er pr 1. januar 2018 fuldt indfaset og indgår som en central del af bankens likviditetsstyring.

Intern Risiko og Kontrol opgør og overvåger likviditeten dagligt op mod de udstukne rammer, og det operationelle ansvar for overholdelsen er delegeret til bankens Likviditets- og Finansområde, som har ansvaret for den kortsigtede likviditetsdisponering og -styring. Bankens Risiko- og Balancestydingsudvalg vurderer likviditetsudviklingen på kort og lang sigt i forhold til bankens forretningsmæssige udvikling såvel på kapitalmarkedsområdet som på ind- og udlån.

Foruden løbende likviditetsprognoser og beregning af likviditetsoverdækning foretages stresstest af bankens likviditet på længere sigt med henblik på at afdække følsomheden over for væsentlige ændringer i bankens løbende fundingvilkår.

Bankens bestyrelse har vedtaget en likviditetsberedskabsplan, som definerer tiltag, som skal iværksættes, hvis likviditeten forringes i forhold til den udstukne likviditetspolitik.

Bankens opgørelse af LCR viser ultimo 2017 186 pct. og ligger således pænt over kravet på 80 pct. for 2017. I 2018 er kravet fuldt indfaset med et minimumskrav på LCR på 100 pct. Baseret på bankens likviditetsprognose forventer banken fortsat at have et tilstrækkeligt likviditetsberedskab gennem hele 2018.

Tabel 32
LCR Likviditetsopgørelse ultimo 2017

	Mia. kr.
Likviditetsbuffer i alt	14,5
Nettooutflow	7,8
LCR	186 pct.

De kommende regler om overholdelse af NSFR, der skal sikre, at banken overholder nogle minimumskrav til langfristet funding, vil blive implementeret i bankens likviditetspolitik og forretningsprocesser.

Det nye likviditetspejlemærke i Tilsynsdiamanten, som erstatter det nuværende opgjort efter FIL § 152, træder i kraft 30. juni 2018. Bankens overholder ultimo 2017 det nye likviditetspejlemærke.

Behæftede aktiver

Banken behæfter i et vist omfang aktiver i forbindelse med bankens markedsrisikotagning og bankens likviditetsdisponeringer.

Banken anvender i et mindre omfang genkøbsforretninger i obligationer som en del af renterisikostyringen og som en del af bankens likviditetsstyring.

Endvidere har banken sikkerhedsstillelse over for andre pengeinstitutter i forbindelse med diverse derivataftaler og margin-indskud.

I forbindelse med clearing af værdipapirhandel stiller banken sikkerhed i form af pantsætning både for omsætning og til defaultfunds hos CCP'er m.v.

Tabel 33
Behæftede aktiver

	Regnskabs- mæssig værdi 2017 1.000 kr.	Dagsværdi 2017 1.000 kr.	Regnskabs- mæssig værdi 2016 1.000 kr.	Dagsværdi 2016 1.000 kr.
Aktiver				
Behæftede aktiver				
Aktier	0	0	0	0
Obligationer	780.071	780.071	3.172.757	3.172.757
Øvrige aktiver (Margin-indskud)	281.658	281.658	441.429	441.429
I alt behæftede aktiver	1.061.729	1.061.729	3.614.186	3.614.186
Ubehæftede aktiver				
Aktier	2.045.320	2.045.320	1.328.188	1.328.188
Obligationer	11.032.317	11.032.317	12.035.043	12.035.043
Øvrige aktiver	33.229.515	33.383.917	27.448.401	27.552.694
I alt ubehæftede aktiver	46.307.152	46.461.554	40.811.632	40.915.925
Modtaget sikkerhedsstillelse, der er til rådighed for behæftelse				
Obligationer til dagsværdi				
Behæftet sikkerhedsstillelse	54.773	54.773	264.235	264.235
Ubehæftet sikkerhedsstillelse	118.741	118.741	147.231	147.231
I alt obligationer til dagsværdi	173.514	173.514	411.466	411.466
Behæftede aktiver/modtaget sikkerhedsstillelse				
Behæftede aktiver og sikkerhedsstillelse	1.116.502	1.116.502	3.878.420	3.878.420
Modsvarende passiver	324.966	324.966	1.542.472	1.542.472

Operationel risiko

Ved operationel risiko forstås risiko for tab som følge af uhensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige fejl og systemmæssige fejl eller som følge af eksterne begivenheder, herunder juridiske risici. Alle aktiviteter i organisationen er forbundet med operationelle risici.

Politik

Bestyrelsen har fastlagt en politik for operationel risiko, hvor målet er at skabe overblik over koncernens operationelle risici, at minimere antallet af fejl og hermed reducere koncernens tab som følge af operationelle fejl under hensyntagen til de omkostninger, som er relateret hertil.

Koncernen ønsker en åben kultur blandt medarbejderne med henblik på at øge bevidstheden om operationelle risici og sikre vidensdeling blandt medarbejderne.

Håndtering af tab omfatter, afhængigt af den konkrete operationelle hændelse, en vurdering og om fornødent en justering af bankens indretning og drift i form af funktionsadskillelse, kontroller, medarbejderkompetencer, forretningsgange, fysisk sikkerhed etc.

Styring, overvågning og rapportering

For at reducere risikoen for at der sker operationelle hændelser med væsentlige tab til følge, overvåger og styrer koncernen de operationelle risici. Der er primært fokus på de største risici med store potentielle tab.

Risikoidentifikationsprocessen er foretaget som scenarieanalyse i samarbejde med de enkelte forretningsenheder, hvor også vurdering af frekvens og konsekvens er foretaget. Scenarieanalysen understøtter dels risikoreduktion og medvirker samtidig til en større bevidsthed om operationelle risici i organisationen. Der foretages en årlig evaluering af de opstillede risikoscenarier og risikoeksponeringer i samarbejde med forretningsenhederne.

Udviklingen i den operationelle risiko overvåges løbende for at sikre det bedst mulige grundlag for styring af risiciene. I koncernen registreres og kategoriseres tabsgivende hændelser over 5.000 kr. både for så vidt faktiske tab samt potentielle tabssituationer. Hver hændelsesrapportering indeholder en beskrivelse af hændelsen samt angivelse af fejlårsag samt kilde til tab. Den systematiske registrering og kategorisering anvendes til styring af koncernens operationelle risici, samt til at skabe et erfaringsgrundlag og vidensdeling i organisationen.

Kategorisering af tabshændelser sker efter de syv risikotyper som CRR-forordningen definerer: ansættelsesvilkår og sikkerhed på arbejdspladsen, ekstern svig, forretningsnedbrud og systemfejl, intern svig, kunder, produkter og forretningspraksis, ordreafvikling/levering og procesforvaltning og skader på fysiske aktiver. Koncernens tabshændelser har i 2017 primært været fordelt på ekstern svig og kunder, produkter og forretningspraksis.

Der foregår en løbende registrering af identificerede hændelser med rapportering til den risikoansvarlige, direktionen og bestyrelsen efter nærmere fastsatte kriterier i politikken.

Rapporteringen foregår kvartalsvis til direktionen og bestyrelsen, dog rapporteres der løbende på faktiske og potentielle tabshændelser over 0,5 mio. kr. til direktion og bestyrelse.

Håndtering af operationel risiko, herunder rollen som risikofacilitator, er forankret i koncernens Økonomiområde, og generelle problemstillinger vedrørende operationel risiko behandles i komiteen for operationel risiko.

Besvigelser

På baggrund af den regelmæssige rapportering, som bankens bestyrelse og direktion modtager, er det ledelsens opfattelse, at banken har et tilfredsstillende niveau af foranstaltninger, der skal imødegå risikoen for at blive ramt af besvigelser. Ekstern svig omhandler primært misbrug af kort-løsninger og netbankssvindler i form af phishing af kundernes oplysninger ved hjælp af falske e-mails og SMS-beskeder. Koncernen er opmærksom på, at den øgede digitalisering, hvor en stadig større del af kommunikationen er elektronisk, er med til at øge risikoen for ekstern svig i den form som kaldes cyber crime. Hovedparten af forsøg på svig forhindres upfront ved bankens IT-leverandør Bankernes EDB Central, BEC, og derudover af koncernens egne kontrolmiljøer og medarbejdernes agtpågivenhed.

IT-sikkerhed

Et væsentligt område ved vurdering af koncernens operationelle risici er IT-forsyningen. Koncernens arbejde med IT-sikkerhed tager udgangspunkt i lovgivningsmæssige forhold samt hensyn til den løbende drift. Drift af IT-installationer i koncernen og hos vores faste IT-leverandør sker efter dokumenterede driftsplaner og vejledninger. Driften skal være sikker og stabil, hvilket tilstræbes gennem automatisering og løbende kapacitetstilpasning. Hos leverandører sikres dette ved skriftlige aftaler. Arbejdet med IT-sikkerhed inkluderer også udarbejdelse af nødplaner

og beredskabsplaner, der tager sigte på, at en fortsat drift vil kunne sikres på et tilfredsstillende niveau på trods af eventuelle ekstraordinære begivenheder. Bankernes EDB Central, BEC, afgiver hvert år erklæringer relateret til det sikkerhedsmæssige setup.

Banken har i 2017 oprettet en stilling som IT-sikkerhedsansvarlig med reference til den risikoansvarlige. Dette sikrer øget uafhængighed på området.

Kapitalbehov

Beregning af kapitalbehovet, der skal dække Koncernen Arbejdernes Landsbanks operationelle risiko, sker på baggrund af basisindikatormetoden. Ved udgangen af 2017 udgør den operationelle risiko 11,8 pct. af den samlede risikoeksponering svarende til 3.665,9 mio. kr., hvilket giver et kapitalkrav (8 pct.-kravet) på 293,3 mio. kr.

Compliance

Operationel risiko omfatter compliancerisici, hvilket betyder risikoen for, at banken ikke drives i henhold til juridiske og lovgivningsmæssige krav, standarder i markedet og god forretningsetik.

Arbejdernes Landsbank har en selvstændig compliancefunktion, som organisatorisk er forankret i risikoafdelingen. Compliancefunktionen har til formål at bistå ledelsen med at sikre koncernens overholdelse af den gældende lovgivning, markedsstandarder og internt regelsæt og således identificere og mindske risikoen for, at banken bliver pålagt sanktioner, lider tab af omdømme, eller at bankens kunder eller banken lider væsentlige økonomiske tab. Compliance gennemgår løbende de kritiske forretningsgange med henblik på vurdering af risici og anbefalinger til begrænsning af den enkelte risiko.

Forretningsrisiko

Forretningsrisiko er risikoen for tab som følge af, at der sker ændringer i eksterne forhold eller begivenheder, som skader koncernens omdømme eller den operationelle indtjening, herunder også strategiske risici.

Risikoen viser sig i form af et uventet fald i indtægter eller en uventet stigning i omkostninger.

Årsagerne kan eksempelvis være:

- En skærpet priskonkurrence, som medfører fald i forretningsvolumen eller faldende indtjening på den eksisterende forretningsvolumen.
- Øgede produktudviklingsomkostninger for at matche nye produkter hos konkurrenterne.
- Øgede markedsføringsomkostninger som følge af negativ pressedækning.
- Fejlvurdering af indtægterne ved igangsatte aktiviteter.

Koncernen vurderer kontinuerligt denne type risici og altid i forbindelse med fastsættelse af det individuelle solvensbehov.

Ejendomsrisiko

Ejendomsrisiko er risikoen for tab på bankens ejendomsportefølje som følge af generelle fald i ejendomspriserne.

Arbejdernes Landsbank har en ejendomsportefølje på 894 mio. kr. ultimo 2017. Ejendommene anvendes hovedsageligt til bankens drift. Herudover anvendes dele af enkelte ejendomme til udlejning til beboelse og liberalt erhverv.

Ejendommene er geografisk bredt placeret i Danmark, dog med overvægt i Storkøbenhavn målt på regnskabsmæssig værdi.

Følsomheden på værdiansættelsen af koncernens ejendomme er udtrykt ved en positiv ændring i ejendommenes afkast på 0,5 procentpoint, som vil reducere ejendommenes værdi med ca. 90 mio. kr.

Aflønningspolitik

Lønpolitikken indeholder blandt andet retningslinjer for aflønning af bestyrelsen og direktionen i Arbejdernes Landsbank. Lønpolitikken gennemgås løbende og mindst én gang om året.

Lønpolitikken fastlægger, at ledelsen i banken skal aflønnes med et vederlag, der både er markedskonformt, og som afspejler ledelsens indsats for banken og koncernen. Lønpolitikken fastlægger endvidere, at vederlaget til det rådgivende repræsentantskab, bestyrelsen og direktionen skal være en fast aflønning, således at der ikke indgår nogen form for incitamentsaflønning. Tilsvarende gælder for medarbejdere i ledelsesgruppen, koncernens revisionschef, den risikoansvarlige og den complianceansvarlige.

Medarbejdere i Intern Revision samt Risiko og Complianceafdelingen er underlagt særlige vilkår, hvor variable løndele inden for rammerne af indgået overenskomst er indifferent for udviklingen i koncernens resultat og alene baseret på egne præstationer.

For øvrige risikotagere og ansatte i kontrolfunktioner gælder endvidere, at der ikke udbetales variable løndele til disse uden for rammerne af indgået overenskomst.

I årsrapporten for 2017, side 21, omtales præmissen for det af bestyrelsen nedsatte bestyrelsesudvalg, Nominerings- og Aflønningsudvalget. På side 23-25 samt i note 11 oplyses om vederlag mv. til bestyrelse, direktion og øvrige risikotagere mv., som har væsentlig indflydelse på risikoprofilen.

Gruppen af medarbejdere (risikotagere), som har væsentlig indflydelse på risikoprofilen er uændret i 2017.

AKTIESELSKABET

 Arbejdernes Landsbank

CVR-nr. 31 46 70 12, København

Panoptikonbygningen

Vesterbrogade 5 · 1502 København V
Telefon 38 48 48 48 · www.al-bank.dk